

OUD HOORN

nummer 2

20e jaargang, 15 juni 1998

In dit nummer o.a:

- Toen de haven nog de haven was
- Hendrick de Keyser 80 jaar
- Een notaris, wat doe je ermee
- Levensverhaal van een Horinees

Kwartaalblad van de Vereniging Oud Hoorn.
Losse nummers, voorzover voorradig verkrijgbaar tegen betaling van f 5,— per stuk voor leden en f 7,50 voor niet-leden.

Bestuur:

A.G.F. van Weel, voorzitter
A. de Graaf, vice-voorzitter
Mw. P.M. Huisman, secretaris
Mw. P. van Leeuwen, tweede secretaris
W.L. van der Waal, penningmeester
L.P.M. Hoogeveen, archivaris
A. Boezaard
Mw. M. Faber-Zwart
J. Rietvink
P.R. Kleintjes

Secretariaat:

Postbus 346, 1620 AH HOORN
Tel. 0229-234558

Contributie Oud Hoorn:

minimaal f 35,— per jaar, inclusief toezending van het kwartaalblad.

Lidmaatschap voor het leven door:

- een éénmalige bijdrage van minimaal f 980,—, indien het lid 45 jaar of ouder is, of door:
- een éénmalige bijdrage van minimaal f 700,—, indien het lid 55 jaar of ouder is.

Giro 21 44 888 t.n.v.
Penningmeester Ver. Oud Hoorn,
Postbus 346, 1620 AH HOORN

Redactiecommissie:

L.P.M. Hoogeveen,
H.A. Lansdaal, H.W. Saaltink,
Femke Uiterwijk, F.L. Zack

Redactie-adres en informatie over het kwartaalblad en de vereniging:

F. Uiterwijk, Grote Oost 98-100
1621 BZ HOORN, tel. 0229 - 210220

Ereleden:

Mr. Dr. B.R. Canneman,
oud-burgemeester †
H. Krijgsman, oud-bestuurslid †
C. Koppers, oud-administrateur †
D. Breebaart, oud-voorzitter
Stichting Stadsherstel Hoorn
Drs. H.M. van den Berg,
kunsthistorica
J.L.N. Dijkstra, oud-redactielid †
J.M. Baltus, oud-voorzitter †
J.P.H. v.d. Knaap
J.E.J. Lamers

Copyright:

Gehele of gedeeltelijke overname van teksten en/of illustraties uit dit blad is alleen toegestaan na toestemming van de auteur of de redactie van Oud Hoorn.

Productie kwartaalblad

Vormgeving en pre-press:
Nyvonco, Heerhugowaard
Druk: Drukkerij Klaassen B.V., Hoorn

INHOUD

Uit de glorie tijd van de Hoornsche Boot.....	47
Van de bestuurstafel.....	52
Publicatiestichting Bas Baltus.....	54
Eerbetoon Kerkmeijer.....	55
Hendrick de Keyser 80 jaar.....	56
Geen Titanic-historie voor Hoorn.....	60
Een notaris, wat doe je ermee.....	61
Levensverhaal van een Horinees.....	66
Op zoek naar Horinezen.....	70
Stadsbeeld, restauratie, wijzigingen, verval.....	72
Kent u Hoorn ook zo?.....	78
Men vraagt ons.....	80
Lezers schrijven.....	83
Hoe Hoorn veranderde.....	84

Bij de voorplaat:

Gezicht op het dek en de kajuit van de Hoornsche Boot. Men kan de naam s.s. Baron van Dedem op de reddingsboeien lezen.
(foto dhr. K. Meijer)

Foto's en illustraties:

Femke Uiterwijk, Pim van der Waal, T. van Weel en G. v.d. Zel

Volgend nummer en inleverdatum kopij:

Het volgende nummer (20e jaargang nr.3) zal omstreeks 15 september 1998 verschijnen. U wordt verzocht eventuele kopij voor dit nummer uiterlijk 1 augustus a.s. in te leveren bij het redactie-adres: F. Uiterwijk, Grote Oost 98-100 1621 BZ Hoorn.

Westfries Museum:

Rode Steen 1, Hoorn (tel. 0229-280022). Geopend: het gehele jaar; maandag t/m vrijdag van 11.00 -17.00 uur; zaterdag en zondag van 14.00-17.00 uur.
Bureau: Achterom 2-4, 1621 KV Hoorn.

Archiefdienst Westfriesse Gemeenten:

Het streekarchief is gevestigd in het Stadhuis van Hoorn, Nieuwe Steen 1 tel. 0229 - 252200. Postadres: Archiefdienst Westfriesse Gemeenten, Postbus 603, 1620 AR HOORN

De studiezaal is geopend van maandag t/m vrijdag van 9.00-17.00 uur: Tussen 12.30 en 13.30 en ná 16.45 uur kunnen geen stukken meer worden aangevraagd.

Avondopenstelling elke tweede en vierde donderdag van de maand van 19.00-21.45 uur. Na 20.00 uur zal de toegang naar de studiezaal worden afgesloten. Uiteraard is het voor bezoekers wel mogelijk op het gewenste tijdstip te vertrekken.

Door het archief verricht onderzoek f 17,00 per half uur; fotokopieën f 0,90. Eigen onderzoek op de studiezaal en het lenen van boeken uit de bibliotheek (niet alles wordt uitgeleend) is gratis.

Toen de haven nog de haven was

Uit de glorie tijd van de Hoornsche Boot

Lourens Olijve

De geschiedenis van Hoorns eens zo bedrijvige haven mag niet verloren gaan. Jeugdherinneringen van Jan Botman zullen daar in drie artikelen aan bijdragen. Oud Hoorn wil in druk bewaren wat vroeger zo heel gewoon was. En wat nu alleen nog maar bij oud-Horinezen leeft.

Lourens Olijve heeft Botmans herinneringen en die van anderen op papier gezet. Een en ander leidde tot studies in archieven, tot onderzoeken en tot gesprekken. Geen wonder dat Jan Botman (1927) van de Binnenluiendijk met veel informatie kwam aandragen. Hij heeft het wel en wee rondom de haven tussen 1930 en 1955 bewust meegemaakt.

Voor hen die het nog weten gaat de havenstad met schepen en schippers, met passagiers en vrachtvervoer, weer een stukje leven. Voor de nieuwe generaties wordt de oude havenstad zo schrijvend geschilderd. Om er vlak voor de nieuwe eeuw nog eens al lezend op terug te kijken.

Niets herinnert meer aan de tijd van de jaren dertig toen de Hoornse haven een en al bedrijvigheid kende van beurtschepen en vissersvaartuigen. En niet te vergeten van de afvaart van de Hoornse boot. Vooral in de zomermaanden was daar voor vele Westfriezen het geliefde bootreisje naar Amsterdam; niet in het minst dankzij de gespaarde zegeltjes van Edel en Thies, groothandel in kruidenierswaren. Naar Artis. Mooi dagje uit.

Als er één boot nog sterk in de herinnering van oud-Horinezen leeft is dat het schroefstoomschip de 'Baron van Dedem', of gewoon 'De Hoornsche Boot'.

In 1889 was het schip in de vaart gekomen. De 'Baron van Dedem' was van de N.V. Hoornsche Stoombootmaatschappij, opgericht door de firma Horjus en Co te Hoorn. Horjus had daarbij de Hoornsche Stoombootdienst overgenomen van de firma P.P. Kievits en Comp. te Amsterdam. Die was daar in 1854 al mee begonnen.

De Hoornsche Courant van zaterdag 22 april 1854 meldt: "Aan H.H. Handelaren en het Reizend Publiek wordt kennis gegeven dat heden, Dingsdag 18 April, de eerste geregelde afvaart der Stoomboot 'Stad Hoorn' van Hoorn op Amsterdam heeft plaats gehad en dage-

Foto genomen voor 1906. De Hoornsche Boot ligt langs de Doelenkade. De bebouwing van deze kade is nu anders dan toen. Alleen het grote hoekhuis is nog herkenbaar. Links het kantoor van de rederij. Op de zijkant van dit houten gebouwtje ziet u een reclame voor het restaurant 'De Keizerskroon'. Erg handig voor bootreizigers die logies behoeven. (Foto Giel v.d. Zel).

lijks zal worden voortgezet van Hoorn 's morgens ten 7 ure van Amsterdam 's namiddags ten 12 ure."

Het is onduidelijk hoe lang de firma Kievits de dienst heeft kunnen volhouden, maar zeker is dat Horjus in 1870 het nieuw gebouwde raderstoomschip 'Stad Hoorn' in de vaart bracht. Het bood ruimte aan 60 passagiers plus vracht.

Opvallend is dat dit schip al na een jaar werd vervangen door een ander schip, dat ook de naam de 'STAD HOORN' kreeg. Na 18 jaar dienst gedaan te hebben tussen Hoorn en Amsterdam, voldeed deze tweede 'STAD HOORN' kennelijk niet meer en werd het schip in 1889 vervangen door het schroefstoomschip 'MR. W.K. BARON VAN DEDEM', vernoemd naar de toenmalige burgemeester van Hoorn. Een schip met een capaciteit van 300 passagiers en 81 ton vrachtgoed. Het personen- en vrachtvervoer tussen de beide steden voldeed zo goed dat twee jaar later een tweede schip werd ingezet: het schroefstoomschip de 'VEREENIGING' met een accommodatie voor 275 passagiers en een laadvermogen van 73 ton vrachtgoed. Op 12 maart 1902 werd de N.V. Hoornsche Stoombootrederij opgericht. Kantoor was het hoekpand Korenmarkt 1, voorheen de firma Horjus & Co. Doel: dienst van Hoorn op Amsterdam vice versa, en een dienst van en naar andere plaatsen, zulks tot vervoer van personen, vrachtgoederen en vee en als sleepdienst. Tot directeur werd benoemd de heer Th.J. van Kleef.

De jaren dertig en later

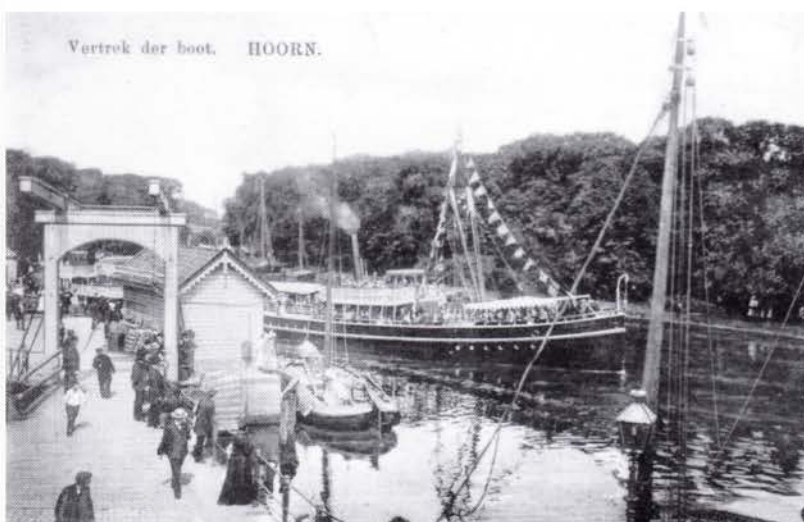
Volgens familieoverlevering werd de directie in de jaren 1902-1935 gevormd door de heren (Theo) Th.J. van Kleef, directeur. Deze werd wegens gezondheidsredenen in 1930 opgevolgd door zijn zoon (Toon) A.P. van Kleef en door K. Horjus, P. Nooy en mevrouw

A. Weller-Kolkman. In de jaren twintig werden de kantooractiviteiten van de N.V. Hoornsche Stoombootrederij van de Korenmarkt verplaatst naar het hoekpand Oude Doelenkade/Mallegomsteeg. De grotere kantoorruimte, het pakhuis en opslagterrein zal voor de verhuizing een belangrijke reden geweest zijn. Ofschoon (Theo) Th.J. van Kleef in naam nog directeur van de N.V. Hoornsche Stoombootrederij was, lag de algehele leiding al vanaf 1927 in handen van (Toon) A.P. van Kleef, functionerend als onderdirecteur van de rederij. Alhoewel de gevolgen van de crisisjaren ook bij de N.V. Hoornsche Stoombootrederij voelbaar waren, kwam er in 1933 toch een kentering en mocht de directie zich verheugen in een lichte opbloei. Toch kwam het faillissement voor de N.V. Hoornse Stoombootrederij nog onverwachts. Twee aanwijsbare oorzaken lagen hieraan ten grondslag. Als eerste: de vernieuwing van de geëxplodeerde ketel in de 'Baron van Dedem', kosten f 16.000,-. Als tweede: Het faillissement van twee Hoornse banken, waardoor de N.V. Hoornsche Stoombootrederij niet meer aan haar financiële verplichtingen kon voldoen. Op 31 december 1935 werd door de schuldeisers het vertrouwen opgezegd en tot 31 januari 1936 uitstel van betaling verleend.

Na de faillissementsverklaring werd de rederij nog in hetzelfde jaar overgenomen door de N.V. Rederij 'West-Friesland' - Smits te Amsterdam. Een overname zonder verlies van de eigen naam: N.V. Hoornsche Stoombootrederij. Als nieuwe directeur werd benoemd de heer J.H. Smits. Na twee jaar hield de voormalige onderdirecteur (Toon) A.P. van Kleef de rederij voor gezien en vertrok voorgoed naar Almelo. In de laatste jaren van haar bestaan als N.V. Hoornsche Stoombootrederij lag de algehele leiding in handen van (Piet) P.J.A. van Kleef, de tweede zoon van de voormalige directeur Theo van Kleef. Al sinds 1919 was hij in dienst van de rederij, bijgestaan door de heren Piet de Hart als boekhouder en Dirk Paap als walbaas, hoofd vrachttinname en expeditie. Zij waren de laatste der Mohikanen. In 1964 werd de N.V. Hoornsche Stoombootrederij overgenomen door het expeditiebedrijf P.R. Komen. De rederij bleef voortbestaan als exploitatiemaatschappij van onroerende goederen.

'BARON VAN DEDEM'

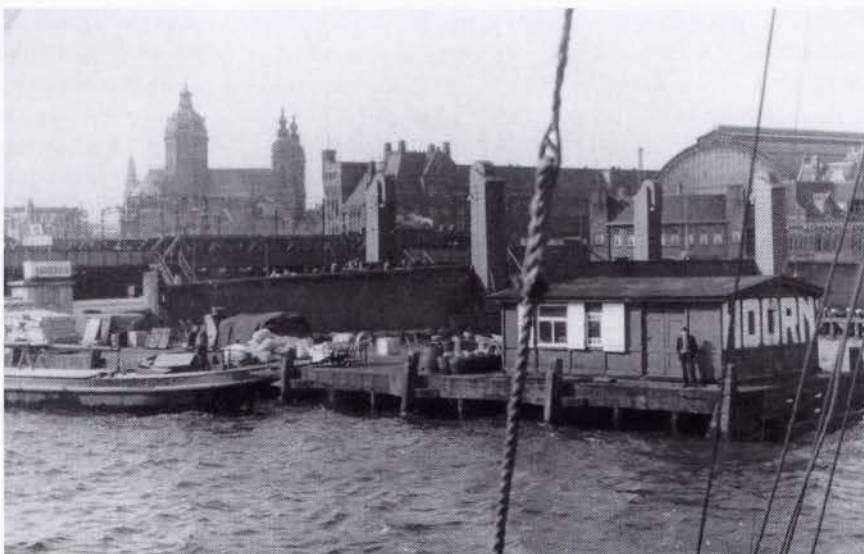
Bij het onderzoek heeft mij verbaasd, dat oud-Horinezen zich de 'BARON VAN DEDEM' nog herinneren als de dag van gisteren. Terwijl toch ook het stoomschip de 'VEREENIGING' tot aan het eind van de oorlogsjaren door de N.V. Hoornsche Stoombootrederij in de vaart gehouden is. Op vragen als: Hoe heette de kapitein en de bemanning van de 'Vereeniging', konden de informanten mij het antwoord niet geven. Eigenlijk onbegrijpelijk, daar beide schepen hun vaste aanlegplaats aan de Oude Doelenkade

De Hoornsche Boot werd ook verhuurd voor jaarlijkse personeelsuitjes of tochten naar de Zuiderzeewerken. Ze werd dan versierd met vlaggetjes om één en ander een beetje feestelijk te maken. (Foto Giel v.d. Zel).

hadden. Evenals het m.s. 'DE VRIENDSCHAP' met schipper Jan Schagen en het m.s. 'WEST FRIESLAND', vrachtschepen beide eveneens behorende tot de N.V. Hoornsche Stoombootrederij. Mijn vermoeden is dan ook dat de 'Vereeniging' vanaf de beginjaren dertig meer voor goederen- dan voor passagiersvervoer werd ingezet, waardoor het zijn bekendheid bij het reizend publiek verloor. De 'Vereeniging' werd direct na de oorlog in 1945 voor de sloop verkocht. De 'Baron van Dedem', die evenals andere schepen liggende in de Hoornse haven in september 1944 door de Duitsers gevorderd was, voer op woensdag 16 mei 1945, maar nu als bevrijd schip weer vanaf de Oude Doelenkade de haven uit. Anekdote: Wegens het gevaar van beschieting tijdens de overtocht op het IJsselmeer door jagers was in opdracht van de Duitsers de stuurhut van de 'Baron van Dedem' rondom met strobalen en zandkisten geïsoleerd. Het schip raakte echter, door deze wijze van belading, tijdens een opkomende storm uit balans en begon te slingeren.

In het Westfriesch Dagblad van donderdag 17 mei 1945 lezen we: *De Hoornse boot heeft woensdag j.l. weer haar eerste reis gemaakt met passagiers. Zij werd in*

In de Amsterdamse haven (zie de Sint Nicolaaskerk op de achtergrond en rechts de achterkant van het Centraal Station) meerde de Hoornse boot bij een eigen steiger aan. Op de steiger een loodsje met in witte letters de naam 'Hoorn'. (Foto dhr. K. Meijer).

Amsterdam, als eerst aankomende passagiersboot, onder bijzondere belangstelling ontvangen. In het Noordhollands Dagblad van zaterdag 16 juni 1945 lezen we: Passagiers- en goederenvervoer naar Amsterdam per s.s. 'Baron van Dedem'. Vertrek af Hoorn 7 uur v.m. maandag, woensdag en vrijdag. Vertrek af Amsterdam 5.30 uur n.m. eveneens maandag, woensdag en vrijdag. Fietsen kunnen worden meegenomen. Rijwielstalling aanwezig. Buffet en muziek aan boord. Vraagt inlichtingen voor verdere verbindingen door 't gehele land.

*Eind 1948 werd het passagiersvervoer opgeheven en werd de 'Baron van Dedem' uitsluitend voor goederenvervoer ingezet, al nam men nog wel eens een paar passagiers mee. Nog enkele krantenberichten uit het Noordhollands Dagblad. Zaterdag 28 augustus 1948: *Met de 'Baron van Dedem' maandag 6 september a.s. naar de KRONINGSFEESTEN te Amsterdam. Vertrek Hoorn 8 uur voorm., terugreis uit Amsterdam 11.30 uur nam. Met inbegrip rondvaart over het verlichte IJ, retour f 1,- per persoon. 29 November 1948: St.Nicolaas zet voet aan wal op de Doelenkade. Vanaf de 'Baron van Dedem' kwam Sint te paard de valreep afrijden. Woensdag 29 december 1948: Naar men ons mededeelt, zal de Hoornse**

Gezellig pratend brengt een aantal dames de bootreis op het open dek door. De reis duurde ongeveer drie uur. De boot vertrok in de zomermaanden dagelijks om 7 uur 's morgens en kwam weer om 9 uur 's avonds terug. Zo'n retourtje kostte eerste klas 60 cent. Van september tot mei voer de boot om de dag. (Foto dhr. K. Meijer).

Boot, die Maandagmiddag nog naar Amsterdam is vertrokken, na enkele dagen gedwongen rust in de hoofdstad, morgenmiddag om 12 uur weer de reis naar Hoorn aanvaarden. Op zijn reis naar Amsterdam maandagmiddag heeft de boot achter een sleepboot aan kunnen varen, hetgeen natuurlijk de tocht door het drijfijls aanzienlijk vergemakkelijkte. De boot heeft dan ook slechts éénmaal vastgezet, doch kon verder zonder noemenswaardig oponthoud zijn tocht vervolgen.

*Teade Meijer, van oktober 1927 tot september 1945 kapitein van de 'Baron van Dedem'.
(Foto dhr. K. Meijer).*

Op 4 juli 1950 is de 'Baron van Dedem' verkocht en herdoopt in JAFRE V, waarna het schip nog enkele jaren gevaren heeft als veerboot tussen Pernis, Vaardingen en Schiedam. In 1955 is de JAFRE V te Pernis na het instorten van een kademuur, waaraan het onder stoom lag afgemeerd, onherstelbaar beschadigd en gezonken. Het schip is vervolgens gelicht en voor de sloop afgevoerd, hetgeen het einde betekende van de geroemde 'Baron van Dedem'.

Bemanning

Tot de vaste scheepsbemanning in de jaren 1930-1950 behoorden: Kapitein Teade Meijer (van oktober 1927 tot september 1945), machinist 'meester' Piet van der Hust, stoker, (schele) Cor Foks alsmede de dekknechten Frans Roorda en Rinus van der Gracht. Na een inwerkperiode tezamen met de scheidende kapitein Meijer, werd Klaas Bart in september 1945 de nieuwe

kapitein van de 'Baron van Dedem'. Slechts 2½ jaar, tot aan de beëindiging van de bootdienst Hoorn-Amsterdam in 1948, heeft Klaas Bart als opvolger in deze functie kunnen varen. Rinus van der Gracht reed vanaf 1950 de besteldienst voor de N.V. Hoornsche Stoombootrederij. Aanvankelijk met de bestelauto doch later met paard en wagen. Op 1 augustus 1966 werd aan Rinus eervol ontslag verleend na 40 jaar trouwe dienst bij de rederij. De eerste bootreizen na de oorlog werden muzikaal opgeluisterd door Dirk Scherpenhuizen. Met zijn schippersklavier (accordeon) vermaakte hij de passagiers de drie uur durende overtocht naar en van Amsterdam. Omdat Dirk als pianist/accordeonist en als ceremoniemeester/humorist veel bruiloften en partijen kreeg aangeboden, is hij met zijn muzikaal onthaal op de 'Baron van Dedem' gestopt.

Willem Broerse: "Ik was 18 jaar, net weer thuis van mijn onderduikadres in Andijk. Was als gereedschapsmaker nog zonder werk. Men herinnerde zich dat ik met de bevrijding op de wagen in het orkest van 'Van Straten' speelde, samen met onder anderen Joop Koning en Gerard Mels. Zo ben ik als accordeonist op de 'Baron van Dedem' gekomen. Eerst alleen, later samen met saxofonist Wijnand Peters. Drie seizoenen, van april tot en met september, hebben we meegevaren. Gerrit Kuin, die als kelner gewerkt had bij de Keizerskroon en de Parkschouwburg, had het buffet op de 'Baron van Dedem' gepacht. Corrie van der Gracht, een dochter van Rinus, hielp mee in de keuken en bediende de passagiers. Als zij tijd over had ging zij voor ons 'manse' met het geldbakje, want wij als muzikanten werkten voor ons zelf. Dus niet in dienstbetrekking van de Hoornse boot. Enkele jaren later zijn we met elkaar getrouwd."

Schipper Gerard Houter (1911-1983)

Het water lokte Gerard Houter van kinds af. Al op jeugdige leeftijd voer hij met visserslui mee de Hoornse haven uit het ruime Zuiderzeesop tegemoet. Zonder opleiding als schipper maar in de praktijk gevormd maakte Gerard in 1930 de overstap naar de N.V. Hoornsche Stoombootrederij. Aanvankelijk als dekknecht op de 'BARON VAN DEDEM', doch in de latere jaren als stuurmandeknecht op het beurtschip 'DE VRIENDSCHAP' met ouwe Klaas Damstra als schipper. Na negen jaar hield Gerard Houter het voor gezien. Hij nam ontslag en ging varen voor de firma J.Ligthart, steenkolenhandel, als zelfstandig schipper op

Gerard Houter (foto fam. Houter).

De heren Wim Broerse en Wijnand Peters vermaakten de passagiers gedurende de overtocht met hun muziek. (Foto W. Broerse).

het 98-tons metende vrachtscheepje 'Het Zwarte Goud'. Tijdens de oorlogsjaren voer 'HET ZWARTE GOUD' niet of nauwelijks de haven uit. Voor Gerard Houter betekende dit, dat hij noodgedwongen aan de wal moest blijven, maar nu als gewoon kolenboer bij de Firma Lighthart. Vlak voor het uitbreken van de oorlog had Daan Wormsbecher een nieuw schip 'DE ONRUST' laten bouwen. Een vrij modern 225-tons metend schip voorgestuwd door een 80 pk diesel gloeikopmotor. Eind 1944 waren tal van Hoornse schepen door de Duitsers gevorderd waarbij ook 'De Onrust'.

Nadat we in 1945 van de Duitse bezetting bevrijd waren, kwam ook de kolenproductie in Zuid-Limburg weer op gang. Voor de kolenaanvoer was de Firma J.Lighthart op zoek naar een groter schip, het schip van

Daan Wormsbecher. 'De Onrust' was echter door de bezetter naar het Duitse Ostfriesische eiland Norderney gevaren.

In opdracht van de Firma Lighthart en Daan Wormsbecher heeft Gerard Houter toen het schip naar de Hoornse thuishaven teruggehaald. Toen het grijs geschilderde schip, met op de dekluisen grote rode kruizen, de haven binnen liep, werd het schip aan de Oude Doelenkade door vele enthousiaste Hori-nezen begroet, want 'De Onrust' was terug.

Gerard Houter Jr.: "Vrijwel direct na de bevrijding is mijn vader weer voor de firma Lighthart gaan varen. Als schippersgezin woon-den we aan boord van 'De Onrust'.

Eind jaren veertig werd de concurrentie van huisbrandolie als

warmtebron merkbaar. De gevolgen voor de kolenscheepvaart bleef dan ook niet uit. Als 'De Onrust' 225 ton kolen bij Lighthart had gelost lag de opslagplaats weer voor lange tijd vol. Zo rond 1950 is de firma Lighthart overgestapt op de zand- en grindvaart voor de firma Ooms wegebouw. Aanvankelijk werd het zand en grind gehaald uit de zandwinning 't Hemeltje in de Spiegelpolder aan de Amstel. Later van nabij Lobith en ook uit Duitsland en België. In 1953 hield mijn vader het varen voor gezien en stapte over naar oliehandel Hobi aan het Keern, thans tankstation." De nostalgie is gebleven. Het zeiljacht van Gerard Houter Jr. draagt de naam van het schip waaraan zijn vader zo verknocht was, 'De Onrust'.

(wordt vervolgd)

Zomeravondwandelingen 1998

Tijdens de startvergadering van de gidsen op 12 maart in restaurant Cosy, is het wandelprogramma voor het komend seizoen vastgesteld.

Wanneer u dit leest, liggen de Kloosterwandeling van 15 mei, de Havenwandeling van 29 mei en de Grote Oostwandeling van 12 juni al weer achter ons. Voor zover bekend, viel over de opkomst niet te klagen.

Het resterende programma ziet er als volgt uit:

Vrijdag 26 juni

Van hof naar hofwandeling; startpunt Het Dal

Vrijdag 10 juli

Ver buiten de vestewandeling; startpunt Veliusbrug

Vrijdag 24 juli

Bossuwandeling; startpunt Oosterpoort

Vrijdag 7 augustus

Wallenwandeling; startpunt Oosterpoort

De deelname is nog steeds kosteloos en ook het begintijdstip is onveranderd: 19.30 uur.

De gidsen hebben op zaterdag 9 mei jl. een geslaagde excursie gemaakt naar Medemblik met een bezoek aan de Oudheidkamer en een bezichtiging van de Bonifaciuskerk.

Het Westfries Museum heeft zich bereid verklaard om op te willen treden als coördinatiecentrum voor aanvragen van stadswandelingen. Deze taak lag voorheen bij de regionale VVV.

Aan het eind van de twintigste eeuw...

Als het goed gaat met de economie – sommige politici willen ons dat maar al te graag laten geloven – moet de cultuurhistorie op haar hoede zijn. Aan het einde van de negentiende eeuw ging het economisch voor de wind en de dempings- en sloopwoede van die jaren vernietigden vervolgens veel karakteristieke stadsbeelden, ook in Hoorn.

De Vereniging Oud Hoorn pleit voor een diepgaand en grondig onderzoek naar mogelijkheden om (delen van) de stedelijke grachtengordel – de z.g. historische natte infrastructuur - in ere te herstellen. Met name in het gebied van het station en Vale Hen is veel te winnen. Nu aan het einde van de twintigste eeuw de hoogconjunctuur enthousiasme losmaakt over de kansen op verwezenlijking van ingrijpende plannen en de cultuurhistorie zich gelukkig prijst met steeds breder gedragen inzichten omtrent onvervangbare waarden, dient Hoorns oudheidkundige vereniging de voor de 21ste eeuw geplande 'verrijkingen' van het stadsbeeld nauwlettender dan ooit te volgen. Verrijking gebaseerd op historisch verankerde waarden en niet op de waanideeën van de dag zoals bij het Visserseiland en het Jeudje. Aan de basis van goede plannen ligt een stedenbouwkundig-historisch onderzoek: de toekomst bouwt voort op het verleden en mag en kan daar niet los van staan. Dat is de fundamentele vergissing bij het Visserseiland en die valkuil dreigt opnieuw bij de huidige opzet voor het Jeudje. Politici moeten dat niet willen! De geschiedenis van Hoorn voltrok zich in tijd en ruimte, Oud Hoorn eist dat nieuwe plannen daar per definitie aansluiting bij zoeken. Er dreigt als nooit te voren te worden gebouwd want de stad bezwijkt bij kansen onder de plannen. Het historisch besef mag dan de afgelopen honderd jaar gegroeid zijn, nog steeds mogen de consequenties daarvan niet veel kosten. Ook de cultuur dient in nuchtere cijfers te worden gevangen, zeggen de plannenmakers. Een begroting waarin het cultuurhistorisch besef waarlijk doordringt, vereist verbeeldingskracht en visie en dat zijn eigenschappen waarmee de Hollandse kooplieden en politici niet rijk begiftigd zijn. Moge de huidige opleving van de belangstelling voor de geschiedenis meer zijn dan een trend...

Aan het slot van deze bestuurlijke hartekreet, een oproep om uw contributie te betalen. Op het moment dat dit geschreven wordt, meldt de penningmeester dat hij nog van ongeveer 25% van de leden de minimale jaarlijkse bijdrage van f 35,- moet ontvangen. Bij deze het vriendelijke verzoek om, als u nog niet betaald hebt, dat snel te doen. Uw vereniging heeft ook uw financiële steun hard nodig.

Actie Oost-Indisch Pakhuis

De kogel is door de kerk, de herinrichting van het Oost-Indisch Pakhuis kan beginnen. Tijdens de voor-

jaarsledenvergadering zijn de inrichtingsplannen en de financiële onderbouwing daarvan, uitvoerig uit de doeken gedaan. Brede waardering en instemming van de goed bezochte vergadering voor het bestuursbeleid op dit terrein. De leden zagen het belang in van de realisering van een winkelruimte, een documentatieruimte, een expositieruimte, een vergaderruimte, een administratieruimte en een archiefruimte in het pand gelegen aan Onder de Boompjes 22 dat we voortaan het Oost-Indisch Pakhuis zullen noemen. Onderzoek heeft geleerd dat die naam historisch gezien de enig juiste is. Natuurlijk heeft het bestuur zichzelf ook verplicht te zoeken naar geldbronnen. Er zijn verzoekschriften verzonden naar verschillende cultuurfondsen en naar potentiële sponsors. Ook zal een aantal gesprekken met mogelijke schenkers worden gevoerd. Zo spannen wij ons allen in om van het Oost-Indisch Pakhuis iets moois te maken.

Met de gemeente Hoorn is overeenstemming bereikt over de inhoud van het huurcontract: de vereniging zal het pand voor onbepaalde tijd huren. De Monumentencommissie heeft het college van B. & W. positief geadviseerd over de verbouwplannen.

Afgelopen maand is bouwbedrijf Hoorn 80 begonnen met de renovatiewerkzaamheden. Er is door het bestuur scherp onderhandeld over de aanneemsom die aanvankelijk beduidend hoger was.

Die onderhandelingen zijn gevoerd in het vertrouwen dat voldoende vrijwilligers bereid zouden zijn om de

Bij dit kwartaalblad heeft u een oproep met acceptgirokaart ontvangen om daadwerkelijk blijf te geven van uw betrokkenheid bij de Vereniging Oud Hoorn. De brochure geeft u een kort overzicht van de noodzakelijke werkzaamheden met de daaraan verbonden prijzen. Financieel is de herinrichting van ons nieuwe verenigingsgebouw een krachttroef en zullen alle zeilen moeten worden bijgezet. Oud Hoorn doet daarom een extra beroep op de leden om, uiteraard naar financiële draagkracht – alle beetjes helpen! – een bijdrage te storten in het inrichtingsfonds. Laat het Oost-Indisch Pakhuis een plaats van samenkomst mogen zijn van alle mensen die historisch Hoorn een warm hart toe dragen! Draag bij, is het verzoek, aan de inrichting van uw eigen verenigingsgebouw; straks kunt u daar gemakkelijk terecht met al uw vragen over de geschiedenis van uw stad en zullen de verenigingsactiviteiten vanuit dit historisch centrum worden georganiseerd.

N.B. Vul de acceptgirokaart in met het bedrag dat u wilt en kunt missen voor het Oost-Indisch Pakhuis. De kaart is niet bedoeld om uw jaarlijkse contributie te voldoen.

handen uit de mouwen te steken. Die inschatting bleek voor de eerste werkzaamheden een juiste. Zaterdag 2 mei zijn de vrijwilligers gestart met de sloopwerkzaamheden (zie foto) en wanneer de bouwactiviteiten medio juni zijn afgerond, is de volgende ploeg vrijwilligers aan de beurt voor het sauswerk. Daarna kan begonnen worden met de inrichting en de verhuizing. Bij de inrichting ligt het accent op de benedenverdieping: de winkelruimte, de expositie- en documentatieruimte (met pantry en toilet). Op de foto aan het werk de heren Freesen (l) en Dijkstra.

Opnieuw vrijwilligers gevraagd

De oproep in het vorige kwartaalblad en die tijdens de ledenvergadering hebben succes gehad.

In totaal hebben zich zo'n tien vrijwilligers aangemeld voor de meest uiteenlopende zaken. Er bestaat nog behoefte aan meer vrijwilligers die willen helpen bij het verhuizer (een aardige klus!). Belt u met bestuurslid Rudy Kleintjes (0229-210797) wanneer u een dag in juli wilt helpen verhuizen.

Wanneer de inrichting van ons onderkomen in de loop van de zomermaanden haar definitieve beslag krijgt, zal de bemensing van de benedenverdieping (winkel-/documentatie-/expositieruimte) de nodige aandacht vragen. Het bestuur van Oud Hoorn streeft ernaar dat die personele invulling ook zal geschieden op vrijwillige basis, het liefst door een beperkt aantal vrijwilligers die over voldoende tijd beschikken. Onze gedachten gaan in eerste instantie uit naar een openstelling op drie dagen: dinsdag, donderdag en zaterdag van 10.00 uur tot 16.00 uur: ongeveer 20 klokuren per week. De voorkeur gaat uit naar één persoon; blijkt dat niet mogelijk dan zal in overleg naar een andere oplossing worden gezocht. De verwachting is gerechtvaardigd dat de loop naar het Oost-Indisch Pakhuis geleidelijk aan op gang zal komen. Er zijn echter voldoende kleine archiefwerkzaamheden te verrichten om de stille momenten zinvol door te brengen. Om aan die vrijwilligers te komen, is de volgende advertentie opgesteld.

Van de gemeente Hoorn ontving het bestuur het bericht dat zij daadwerkelijk steun wil verlenen aan de door Oud Hoorn op te richten werkgroep Micromilieu. Deze werkgroep zal regelmatig door de historische stad wandelen op zoek naar merkwaardige en historisch niet te duiden ingrepen die neigen naar overbodigheid en aantasting van het leefmilieu. De werkgroep spreekt eventueel binnenstadsgebruikers aan, rapporteert het gemeentebestuur en adviseert over te treffen maatregelen. Oud Hoorn zoekt voor deze werkgroep een aantal vrijwilligers die bereid zijn tijd vrij te maken om deel te nemen aan wandelingen en het overleg daarna. Het is de mening van het bestuur dat op dit terrein veel nuttig werk kan worden gedaan. Zij die belangstelling hebben voor deze interessante taak kunnen contact opnemen met bestuurslid Pim van der Waal (tel 0229-243199).

De laatste oproep betreft een vrijwilliger die met de auto de kwartaalbladen bij tien bezorgers wil afleveren in de wijken Hoorn-Noord en Risdam. Mocht u dat eens per kwartaal willen doen, neemt u dan contact op met mevr. Hieke Stapel: 0229-211281.

Het bestuur van de Vereniging Oud Hoorn zoekt per 1 september 1998 voor het Oost-Indisch Pakhuis aan Onder de Boompjes 22 te Hoorn, een vrijwilliger of vrijwilligers voor de functie van:

Beheerder / Receptionist (m/v)

Taken:

- de verkoop van boeken en andere artikelen
- de archivering van krantenartikelen en foto's
- de begeleiding van de bezoekers in de documentatieruimte
- het verrichten van huishoudelijke werkzaamheden

Gevraagd wordt:

- een vriendelijke gastvrije instelling
- een flexibele en hulpvaardige houding
- enige kennis van de geschiedenis van Hoorn

Geboden wordt:

- een goed ingerichte werkplek
- een tamelijk zelfstandig werkteerrein
- een bescheiden reiskostenvergoeding

Schriftelijke sollicitaties dienen uiterlijk 1 augustus 1998 te zijn ontvangen en dienen gericht te zijn aan de voorzitter, p/a Onder de Boompjes 22, 1621 GG Hoorn. Bij hem kunt u ook nadere inlichtingen vragen (tel. 0229-216449).

Publicatiestichting Bas Baltus van start

Het heeft langer geduurd dan de bedoeling was, maar zondagmiddag 26 april jl. was het eindelijk zover dat de Publicatiestichting Bas Baltus officieel van start ging. Ter gelegenheid daarvan werd deel 8 uit de Bouwhistorische Reeks Hoorn gepresenteerd onder de titel: Het Sint Jans Gasthuis te Hoorn, geschreven door mevrouw Corry Boschma-Aarnoudse en aangevuld met bijdragen van verscheidene andere auteurs.

Voorzitter van de nieuwe stichting, mevrouw Rita Bax, riep in haar openingstoespraak de grote verdiensten van Bas Baltus voor de liefde voor historisch Hoorn in herinnering. De nieuwe stichting draagt met ere en recht zijn naam. Mevrouw Bax nam de vele toehoorders (zie foto) in gedachten mee naar de late middeleeuwen wanneer een late gast het moede hoofd te ruste had gelegd onder de gebeeldhouwde kop van Medusa, nu console nummer 17. Zij overhandigde de eerste exemplaren aan mevrouw Femke Baltus-Uiterwijk en aan de heer J. Schaper, wethouder van kunst, cultuur en monumentenzorg.

Mevrouw Bax nam de vele toehoorders in gedachten mee...

In haar dankwoord stond mevrouw Baltus-Uiterwijk stil bij de uiteenlopende culturele activiteiten van haar overleden echtgenoot. Zijn voorliefde voor de Vlaamse steden Antwerpen en Aalst was in brede kring bekend. Dat hij stadswandelingen voor Aalst heeft gemaakt, wisten maar weinige aanwezigen maar van de aanhouding door de Rijkswacht, waren slechts de intimi op de hoogte. Wethouder Schaper overhandigde haar namens het gemeentebestuur de fraai ingelijste kافت van het boek *Het Sint Jans Gasthuis te Hoorn* (zie foto). De wethouder wees in zijn afsluiting op de bijzondere positie die de historische publicaties over Hoorn in het land innemen. Er is bijna geen stad die op deze aantrekkelijke en goed gedocumenteerde wijze haar public relations verzorgd. De heer Schaper zei er trots op te zijn dat Hoorn, dankzij de samenwerking tussen de Stichting Stadsherstel, de Vereniging Oud Hoorn en de Gemeente Hoorn, een nieuwe stichting rijker is die op dat gebied zeker nog van zich zal doen spreken. Hij wenste de nieuwe stichting een goede toekomst toe.

Daarna begon de verkoop van het boek onder de weluidende klanken van de Westfriese Klezmerband. Tijdens de geanimeerde nazit reikten de bestuursleden Bax en Van Weel voor de deur van de 'Boterhal' een exemplaar van het nieuwe boek uit aan de drie zoons van Bas Baltus: Daniël, Yorrick en Bas.

Wethouder Schaper overhandigde mevr. Femke Baltus-Uiterwijk de ingelijste kافت van het boek 'Het Sint Jans Gasthuis te Hoorn'.

Een West-Fries fantasielandschap gevat in een gouden lijst getiteld 'Gezicht op het Hoornvliet' siert sinds kort een wand van de J.C. Kerkmeijerzaal in het Statenlogement.

Eerbetoon aan J.C. Kerkmeijer

De initiatiefnemer tot de oprichting van de Vereniging Oud Hoorn, de heer Johan Christiaan Kerkmeijer, is op 2 maart van dit jaar een nieuw eerbetoon ten deel gevallen. De ontvangstzaal in het Statenlogement draagt voortaan zijn naam: de J.C. Kerkmeijerzaal.

Voorzitter van de Stichting Kerkmeijer-de Regt, de heer A. Mok, memoreerde bij gelegenheid van de officiële ingebruikname van de zaal, de vele maatschappelijke activiteiten van de heer Kerkmeijer: oprichter van de concertstichting Johan Messchaert, de Ambachtschool, de Vereniging Oud Hoorn; nauw betrokken was hij bij de oprichting van het Historisch Genootschap Oud West-Friesland (tegenwoordig het Westfries Genootschap geheten) en het Teekengenootschap Debutade, hij stond als het ware aan de wieg van de Stichting Het Carillon. Als ereburger van Hoorn had hij daarvoor de revenuen van zijn nalatenschap veilig gesteld in de Kerkmeijer-de Regt Stichting. Die opbrengsten zouden tot in lengte van jaren moeten worden ingezet voor het behoud van de historische schoonheid van Hoorn. In dat opzicht zijn de stichting en de Vereniging Oud Hoorn statutair geroepen om het gedachtengoed van de heer Kerkmeijer uit de dragen en aan volgende generaties door te geven.

De heer Mok stelde zich de vraag of de heer Kerkmeijer zich ooit in gedachten een voorstelling zal hebben gemaakt omtrent de ontwikkeling van beide instellingen in de tijd. De stichting werkt vooral in stilte en slechts in de schaduw van zijn grote zus Oud Hoorn. De democratiseringsgolf van de zestiger jaren ten spijt, de heer Mok veronderstelde dat een krantekop als: 'Oud Hoorn keurt procedures rond Karperkuil goed' gezorgd zou hebben voor een niet geringe verbazing bij onze stichter. Spreker bekende: 'en niet alleen bij onze stichter'.

Na deze uitdagende woorden, kon de zaal met de nieuwe naam worden bezocht. Over de volle wand tegenover de tuindeuren was een waarlijk schitterend ingekleurde fotocollage van 5,5 bij 1,7 meter, in het goud gelijst, opgehangen. Een West-Fries fantasielandschap onder de titel 'Gezicht op het Hoornvliet' dat bol staat van de creatieve vondsten van de hand van kunstenaar Harald Vlucht.

Op zich is het jammer dat zo'n fraaie zaal als de J.C. Kerkmeijerzaal zo weinig toegankelijk is voor het publiek. Oud Hoorn heeft zich voorgenomen deze problematiek aan te kaarten bij het gemeentebestuur.

Drie zonen Baltus krijgen elk uit handen van mevr. Rita Bax en onze voorzitter Ton van Weel een exemplaar van het pasverschenen boek over het St. Jans Gasthuis.

Vereniging Hendrick de Keyser 80 jaar

Hoornse bezit bestaat uit 12 panden

A.G.F. van Weel

Donderdag 26 februari jl. gaf erelid mevrouw drs H.M. van den Berg het startsein voor de restauratie van De Doelen (zie foto). In de vijftiger jaren logeerde zij vaak in het toenmalige Doelenhotel. Zij vertoefde toen regelmatig in Hoorn om in het kader van de nieuwe Monumentenwet in opdracht van de Rijksdienst een inventarisatie te maken van Hoorns monumenten. Het resultaat van haar werkzaamheden is vastgelegd in het standaardwerk De Monumenten van Geschiedenis en Kunst van Westfriesland, Tessel en Wieringen.

De start van de restauratie van De Doelen in het jaar waarin zij haar tachtigjarig bestaan viert, vormde de aanleiding om de Vereniging Hendrick de Keyser uit te nodigen zich te presenteren tijdens de voorjaarsledenvergadering. Directeur C. Huijts bracht met een boeiende lezing gelardeerd met dia's het grote belang in beeld van het werk van zijn vereniging. Het eerste nummer van Monumenten van dit jaar was geheel gewijd aan deze eerbiedwaardige vereniging. Alle reden om ook op deze plaats aandacht te besteden aan de jubilerende vereniging. Bovendien zijn haar activiteiten van grote betekenis voor Hoorns monumentale stadsbeeld.

Een korte terugblik

Aan het eind van de 19e eeuw had de verdringing van de woonfunctie van de Amsterdamse binnenstad reeds haar tol geëist. Banken en handelshuizen verdrongen hele woonhuisblokken terwijl andere stadsdelen als de Jordaan en de Nieuwmarktbuurt aan ontvolking en verpaupering ten prooi vielen. Willekeur dicteerde de sloop.

Op 3 januari 1918 kwam op uitnodiging van wijnhandelaar Jacobus Th. Boelen een aantal verontruste Am-

sterdammers bijeen voor de oprichting van een vereniging 'tot behoud van architectonisch of historisch belangrijke gebouwen, in het bijzonder te Amsterdam'. Van meet af aan richtte men zich op het woonhuis, 'zoowel in de meer voornamelijk stads gedeelten, als in de minder aanzienlijke buurten, waar nog zooveel eigenaardigs bleef schuilen'. De initiatiefnemers beschouwden het woonhuis als het meest kenmerkende en meest weerloze element in het historisch stadsbeeld. Aanvankelijk ging de voorkeur uit naar Amsterdam maar reeds aan het eind van het oprichtingsjaar besloot de eerste ledenvergadering de activiteiten uit te breiden naar alle historische steden van ons land. Anno 1997 bezit de vereniging dan ook in meer dan 75 steden en dorpen panden en complexen met panden, in totaal ruim 304 (zie overzichtskaartje pag. 58). De fraaie jubileumposter 'De 304 Huizen van Vereniging Hendrick de Keyser 1918-1998' toont ze in hun volle omvang. Ruim honderd daarvan bevinden zich in Amsterdam.

De eerste aankopen werden gedaan in Amsterdam met geld dat door 15 leden-beschermers bijeen was gebracht en dat als onderpand diende voor een obligatielening van een half miljoen. Het pand Zuiderspui 4 te Enkhuizen was de eerste aanwinst (1918) buiten de hoofdstad. Pas in 1921 verwierf de vereniging haar eerste bezit in Hoorn: Munnickenveld 2.

De huizen die de vereniging kocht waren meestal als woonhuis verhuurd. Indien nodig werden de gevels in de bestaande toestand opgeknapt: schoongemaakt, het voegwerk en de afgebrokkelde natuursteen werden hersteld. Daarbij hield men zich getrouw aan de in 1918 opgestelde 'grondbeginselen' voor het restaureren van de Nederlandse Oudheidkundige Bond.

Financieel ontstonden problemen toen zich de eerste restauraties aandienden. Het herstel van het huis 'de Steenrotse' in Middelburg leidde in 1922 bijna tot het faillissement. In de jaren daaropvolgend steeg de financiële nood zo sterk dat besloten moest worden om onbewoonbaarverkleerde woonhuizen te verhuren als pakhuis. Geld voor restauratie ontbrak.

Dat er desondanks gestaag werd doorgewerkt aan uit-

breiding van het verenigingsbezit, was te danken aan de onverzettelijkheid van voorzitter J. Boelen bij het aan de man brengen van obligaties. Pas in de jaren na de oorlog kwam aan deze onhoudbare situatie een einde: een groot deel van het huizenbezit kon met subsidies op basis van de eerste Monumentenwet worden gerestaureerd.

De filosofie achter beleid en beheer

Zoals gezegd, aanvankelijk lag de nadruk op de instandhouding van het monument zelf, meer niet. Voor restauraties ontbraken doorgewoonden middelen. Maar eenmaal in eigendom verkregen, stond de vereniging het pand niet meer af. Zij beheerde haar eigen bezit, d.w.z. zij pleegde noodzakelijk onderhoud en verhuurde. Pas in de zestiger jaren werden ingrijpende onderhoudsbeurten en restauraties financieel mogelijk. In die jaren was Hendrick de Keyser dan ook buitengewoon actief. Door de grote zichtbare resultaten van haar inspanningen, groeide het ledental naar 2300 in het midden van de jaren zeventig. Bij dat onderhoud geldt als eerste prioriteit het gebruik van het historisch materiaal en detaillering; de prijs en de duurzaamheid komen op de tweede plaats. Kort gezegd: ligt de keuze voor een duurzame kunststof (aluminium, hardhout) uit bedrijfseconomisch oogpunt eerder voor de hand, de vereniging kiest echter consequent voor de toepassing van het historisch materiaal. Door deze principiële keuze wordt een sterk beroep gedaan op de financiële draagkracht van de vereniging.

Vanaf het midden van de jaren zeventig trad een verschuiving op: het subsidiebeleid van de rijksoverheid maakte het ook particulieren en organisaties als Stadsherstel mogelijk zich te wijden aan het herstel van verkrotte huizen. Hendricks aandacht verschoof daardoor naar de verwerving van panden die bescherming verdienden tegen mogelijk verkeerd toekomstig gebruik. Het gevolg was dat de restauratie van het interieur centraler kwam te staan. De resultaten van die evenzeer kostbare restauratie-inspanningen ontrokken zich meer aan het oog en hadden, oppervlakkig gezien, minder spectaculaire uitstraling. Bij het begin van de negentiger jaren bedroeg het ledental 1730: een jammerlijke consequentie van een begrijpelijke keuze! Hendrick de Keyser staat garant voor fraaie en kwalitatief verantwoorde restauraties. Historisch onderzoek naar de precieze kwaliteit van het te restaureren monument vormt de basis voor een goede restauratie. Zo'n onderzoek legt ook de latere veranderingen bloot die niet altijd tot een verstoring van de monumentale waarde hebben geleid. Vele 17e-eeuwse panden zijn in de 18e eeuw prachtig opnieuw gedecoreerd en ook verbouwingen uit onze eeuw kunnen een aanwinst betekenen. Zij dienen dan met grote aandacht en vakmanschap te zijn uitgevoerd. Als dat zo is, laat Hendrick de Keyser dergelijke aanpassingen ongewijzigd.

De naamgever

Samen met Lieven de Key heeft Hendrick de Keyser (Utrecht 1565-Amsterdam 1621) zijn stempel gedrukt op de Nederlandse barokke bouwkunst in het begin van de 17e eeuw. Bouwmeester en beeldhouwer De Keyser (zie prentje) kwam uit het ambacht en werkte aanvankelijk als steenhouwer en houtsnijder in dienst van de stad Amsterdam. Pas in de eerste jaren na 1600 ging hij zich aan de bouwkunst wijden. In 1607 maakte hij een studiereis naar Londen ter voorbereiding van de bouw van de oude Amsterdamse beurs die hij tussen 1608 en 1611 voltooide. Na die jaren volgde een periode van grote en sterk verbreide bouwactiviteit:

Te Amsterdam het kleine huis Oude Zijds Voorburgwal 57, het huis Bartolotti (1617), het Huis met de Hoofden, de Zuiderkerk en de Westerkerk, het Oost-Indisch Huis en het Arsenaal of Bushuis; dan te Hoorn de Waag (1609) en mogelijk de Oosterkerk, te Delft het stadhuis (1619-1620), in Middenbeemster een klein kerkje. Daarnaast heeft hij tal van bekende torenspitsen ontworpen zoals die van de Munt, de Montelbaan, de Zuiderkerk en de Jan Roodenpoort te Amsterdam. Er zijn plannen (geweest) om de laatstgenoemde te herbouwen.

Als beeldhouwer dankt Hendrick de Keyser zijn grootste bekendheid aan het praalgraf van Willem van Oranje in de Nieuwe Kerk te Delft (1614-1621).

Dit met als enige doel om de aanwezige historische of architectonische kwaliteit zo goed mogelijk tot zijn recht te laten komen.

Het herstel van bijzondere interieurs verhoogt de restauratiekosten aanzienlijk. Voor de bekostiging daarvan wendt de vereniging middelen aan die niet voor het directe onderhoud en beheer noodzakelijk zijn. Dat impliceert dat - nog meer dan vroeger - de aanschaf van nieuwe panden moet worden betaald uit schenkingen en/of legaten. De steun van belangstellende particulieren is en blijft dan ook een levensvoorwaarde voor de Vereniging Hendrick de Keyser.

Het Hoornse bezit

Wanneer we de boerderij de 'Barmhartige Samaritaan' aan de Westerblokker meetellen, bestaat het Hoornse bezit van Vereniging Hendrick de Keyser uit 12 panden c.q. panden-complexen. Een complex is bijvoorbeeld Munnickenveld 21, het bekende Claes Stapels hofje dat wel 14 wooneenheden telt.

Het overzicht geeft het bouwjaar van het pand aan

Een lidmaatschap kost f 35,- per jaar (65-plus f 25,-). Lidmaatschap voor het leven kost eenmalig zeshonderd gulden. U stuurt een briefje in een ongefrankeerde enveloppe naar:

Vereniging Hendrick de Keyser, Antwoordnummer 10841, 1000 RA Amsterdam

Westerblokker 39

(soms bij benadering), het jaar waarin de vereniging het eigendom verkreeg en tenslotte het jaar van de laatste grote restauratie. De foto's zijn deels afkomstig uit het archief van de vereniging zelf en uit dat van onze vereniging. Van de jubileumposter is dankbaar gebruik gemaakt. Het jaar 1987 was voor Hoorn en de jubilerende vereniging een bijzonder jaar: in één koop verkreeg de vereniging een groep markante woonhuizen van de gemeente Hoorn. Hierdoor nam Hoorn de tweede plaats in op de lijst van 75 plaatsen waar Hendrick de Keyser haar activiteiten ontplooit. Het behoeft geen betoog dat de Vereniging Oud Hoorn haar één jaar jongere medestrijder tegen het monumentale verval van harte geluk wenst met haar tachtigjarig verjaardag. Zij wenst de jubilerende vereniging nog vele aankopen en succesvolle restauraties toe, ook in Hoorn.

Achterstraat 2. Het Doelengebouw

Pand/ pandencomplex	bouwjaar	eigendom	restauratie
Munnickenveld 2	± 1593/1946	1921/1947	-
Kuil 32	1625	1965	1967
Korenmarkt 8	± 1550	1970	1981
Slapershaven 2, 1	1612/± 1800	1987	1954/1897
Grote Oost 132	± 1800	1987	1997
West 50	1612	1987	1960
Grote Oost 82-84	± 1840	1987	1979
Italiaanse Zeedijk	± 1650	1987	-
Munnickenveld 21	1682/1876/1895	1987	1980
Achterstraat 2	1615/1648/1779	1987	1998
Westerblokker 39	1659	1990	1989
Achter de Vest 1	1508	1993	1930/1994

Munnickenveld 21. Het Claes Stapelhofje

Achter de Vest 1

West 50

Italiaanse Zeedijk 106

Korenmarkt 8

Kuil 32

Munnickenveld 2

Slapershaven 2, 1; Grote Oost 132

Grote Oost 82-84

Geen Titanic-historie voor Hoorn

Brief over de Jeroenensteeg kan niet waar zijn

Herman Lansdaal

Was een jonge Hoornse stoker een van de 1200 slachtoffers van de scheepsramp met de Titanic in 1912? Wim Bongers in Canada hoort het zijn moeder nog zeggen, schrijft-ie. Hij was toen elf jaar, het was eind 1940. Samen liepen ze door de Jeroenensteeg van Gerritsland naar Grote Oost of andersom. Toen moet z'n moeder gezegd hebben: "Hier wonen een paar arme stakkers." Het kwam plotseling in Wims gedachten terug toen de alom geprezen film over de Titanic (twaalf awards) onlangs in het nieuws kwam. Hij heeft het aan Oud Hoorn laten weten, eerst per brief, later ook telefonisch. "Ik weet niet of dit voor U van belang is om te weten."

Wim Bongers woont al jaren in Canada, maar hij is nog steeds een onvervalste Horinees. Dat laat de zoon van de toenmalige petroleumboer uit de Pieterselie-steeg van toen af en toe ook blijken. Dit is zijn brief van 12 maart j.l. letterlijk: *"De reden voor dit schrijven is iets dat steeds weer in m'n gedachten terug komt als iets nieuws over het zinken van het schip 'De TITANIC' naar voren gebracht wordt en dat gebeurd nu nogal veel. M'n gedachten gaan terug naar iets dat m'n moeder mij vertelde toen wij samen door de Jeroensteeg van 't Gerritsland naar 't Grote Oost liepen, het was in een van de late 1940's dagen. Zo iets meer dan halfweg deze Jeroensteeg was, aan de rechter zijde, 'n klein groenteswinkeltje, de naam Blokzijl of zoiets dergelijk is daar aan verbonden. In ieder geval toen wij dat winkeltje passeerden zei m'n moeder zoiets van: Hier wonen 'n paar arme stakkers, ze zijn nog steeds niet over het verlies van hun zoon, hij werkte als 'n stoker op dat grote schip dat in 1912 in de ocean zonk, hij is daarbij verdronken, die twee oudjes wisten niet eens dat hij naar Engeland was vertrokken. Ik vroeg aan m'n moeder hoe oud hij toen was. Haar antwoord was dat hij een paar jaar ouder was dan haar. Mijn moeder was in 1912 zestien jaren oud, ze was in 1896 geboren, ze woonde toen in de Peperstraat met haar moeder. Ik weet er verder niets van af. In die tijd werd weinig over dit geval gesproken of geschreven en als wij niet door die steeg gelopen hadden zou m'n moeder dit nooit aan me verteld hebben. Misschien is er iets in de archives van Hoorn van het jaar 1912. Als het inderdaad waar is dan denk ik dat deze persoon hystorie voor Hoorn aanbrengt, want het zinken van DE TITANIC is toch een hystoric event."*

Naam onjuist

Het was voor Oud Hoorn niet moeilijk te ontdekken dat de naam Blokzijl niet klopte. Dat maakte het boek HHSM (Hoorn, Huizen, Straten, Mensen) direct duide-

lijk. Aan de rechterzijde was, in de richting naar het Grote Oost, ook nooit een klein groentenwinkeltje geweest, wel een ruimte van een groentenzaak aan de linkerzijde, waar onder paarden en een groentenkar werden gestald. Oud Hoorn ging er daarom maar van uit dat Bongers zich vergiste over zijn looprichting; niet náar het Grote Oost, maar komend vanaf. Bongers vertelde later telefonisch dat hij eens een groentenboer halverwege de steeg over een kist aardappelen had zien struikelen die hij er net had neergezet. "Daarom weet ik het zo goed."

Telefonisch meldden wij Bongers op onze beurt dat er historisch niets te vinden was en dat de naam Blokzijl in ieder geval fout was. Dat vermoedde hij zelf ook al. "Het kan ook Maurik zijn of zo," zei hij. Die naam leek een beetje op de naam van groentenboer Mak op het Gerritsland, even voorbij de Jeroenensteeg. Van hem was de ruimte in de steeg. Dat vertelden wij hem. Direct liet Bongers toen weten dat Mak dan wel de naam moest zijn van het groentenzaakje waarop zijn moeder doelde. Als vader en moeder MAK van toen 'de arme stakkerds' waren dan moet dat bekend zijn bij kinderen of kleinkinderen. Oud Hoorn kon er nog genoeg benaderen, in Hoorn en ver daarbuiten, maar niemand liet weten ooit gehoord te hebben van een dramatische betrokkenheid van de familie bij het vergaan van De Titanic. En dat had dan toch wel voor de hand gelegen. Bedoelde moeder Bongers mogelijk een echtpaar uit een andere steeg, van wie een zoon bij een andere scheepsramp om het leven zou zijn gekomen? Kon Wim zich vergissen?

Drie Nederlanders

Duidelijk is dat er geen slachtoffer uit Hoorn kan zijn geweest. Dat blijkt ook uit de lijst met alle namen van passagiers en bemanningsleden. Die zijn te vinden in het imposante boekwerk TITANIC, geschreven door Edward P. de Groot, uitgekomen in 1996. Daarbij zijn wel drie Nederlandse namen: George Reuchlin, passagier en twee bemanningsleden: stoker Wessel van der Brugge en kok Hendrik Bolhuis. Auteur Edward P. de Groot schrijft (pag. 166) dat twee families er niet van op de hoogte waren dat hun slachtoffers zich op de Titanic bevonden; dat komt dan als enige overeen met wat moeder Bongers zei. Het waren die van Van der Brugge en Bolhuis. Van der Brugge kwam uit Amsterdam, Bolhuis uit Groningen. Wessel A. van der Brugge was de enige Nederlandse stoker op de Titanic, maar er is geen enkele relatie met Hoorn te vinden. Er is wel een familie Dirk van der Brugge gevonden, afkomstig uit Leiden (1921); hij was leerling-machinist bij de N.S. Titanic-historie voor Hoorn blijkt dus achterwege.

Een notaris, wat doe je ermee

Hoorns verleden in akten en boedelbeschrijvingen

Henk Saaltink

Op den 7 december 1792 compareerden voor mij Jacobus van Exter Jansz., notaris bij den Hove van Holland geadmitteerd, te Hoorn residerende, in præsentie van de na te noemene getuigen de Heeren Thomas Bruin en Martinus Isaac de Crane...!

Twee eeuwen geleden was dit afgezien van de datum en de namen de openingsformule van elke notariële akte. De notaris. Daarbij denk je aan keurig geklede heren en dames in rustige vertrekken, waar je voor veel geld een testament laat opmaken of de aankoop van een nieuwe woning laat vastleggen. Dat notariële akten iets kunnen laten zien van een wereld van kijvende echtgenoten en opstandige burgers, die bij elkaar de ruiten ingooien, is veel minder bekend. Iemand die zich echt wil verdiepen in het dagelijks leven van onze voorouders kan, althans in Holland, niet om het notarieel archief heen. Letterlijk niet, omdat een notarieel archief als bij voorbeeld het Hoornse, dat beheerd wordt door de Archiefdienst Westfriese Gemeenten, voor de periode 1552 t/m 1842 ca. 71 meter planklengte omvat en voor de periode 1843 t/m 1915 ca. 31 meter. Wat een notaris naliet, is over het algemeen zorgvuldiger bewaard dan wat een gemiddelde ambtenaar in een gemiddelde loopbaan bij elkaar schreef. Een nauwgezette onderzoeker is wel gedwongen de nalatenschap van een notaris in zijn onderzoek te betrekken, omdat een notaris uit de achttiende eeuw veel meer bij het dagelijks leven van zijn tijdgenoten betrokken was dan een notaris van nu. Nu zijn in Hoorn 4 notaris-kantoren actief², tussen 1700 en 1800 schommelde dat aantal tussen de 10 en de 14. De drempel naar het notaris-kantoor was lager en de notarissen kon ook betrokken zijn bij het vooronderzoek in een juridisch proces, dat wil zeggen dat ze met allerlei ruzies en misdrijven te maken kregen. Het hierna volgende artikel gaat over het notarieel archief, wat het is, wat je ermee kunt doen. Het is een pleidooi voor een beter gebruik ervan door mensen die zich voor het verleden interesseren. Tot die categorie behoort een groot deel van de leden van Oud Hoorn. We gaan de hobbels die daarbij genomen moeten worden, niet uit de weg. In het onderstaande verhaal beperk ik mij tot het notariaat in het verleden in

Gerit Sant (1726-1808), notaris te Hoorn 1749-1808. Notaris Sant was ook oprichter van de afd. Hoorn van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen

Holland³. Het voorbeeldmateriaal dat ik voor dit artikel gebruik heb, stamt uit het eind van de 18e eeuw.

Notaris

Het woord notaris is afgeleid van het Latijnse notare, dat je onder meer met 'optekenen' kunt vertalen. Een vrije vertaling is 'hij die optekent, wat niet vergeten mag worden'. Oorspronkelijk was het een geestelijke die voor kerkelijke rechtbanken werkte, maar later had hij zijn klanten ook onder vorsten, kooplieden en stadsbesturen. In de late middeleeuwen trad hij buiten de wereld van de rechtbanken en begon zich meer te richten op het vervaardigen van overeenkomsten tussen de burgers onderling. Je kunt het vastleggen van zaken die niet vergeten mogen worden, dus de afspraken en overeenkomsten, laten uitvoeren door een onafhankelijke figuur, waaruit later de notaris is ontstaan, maar ook door een secretaris (griffier) van een rechtbank. Het eerste gebeurde in westelijk en zuidelijk Nederland, het tweede in de oostelijke provincies. Vandaar, dat je in Groningen, Drente, Overijssel en Gelderland vóór 1800 bijna geen notarissen vindt, maar in de andere provincies wel. In de 16e eeuw daalde het peil en steeg het aantal van de notarissen in West-Europa. Keizer Karel V vaardigde in 1524 en 1550 plakkaten uit om aan een aantal misstanden een eind te maken en veel steden stelden regels op om de wildgroei van notarissen te beperken. In die tijd, maar meer nog in de 17e en 18e eeuw begonnen er in de Nederlandse gewesten notarisboeken te verschijnen, een soort leerboeken, waarin werd uiteengezet, hoe het notariaat was georganiseerd en waarin iets werd verteld over het voor de notaris belangrijke deel van het recht. Rond 1600 had de notaris zich ontwikkeld tot wat hij nog steeds is: Iemand die documenten opmaakt met juridische bewijskracht, die bewaard worden en waarvan afschriften kunnen worden gemaakt.

De in de akte genoemde kaaskoppendraaier Gijsbert Ferdinand Oortgijsen woonde in het pand naast het hoekhuis aan de westzijde van het Nieuwland, nu nr. 27. Bij hem werden in maart 1787 de ruiten ingeslagen.

Toezicht en opleiding

Controle op het werk van een notaris door de overheid is nodig. Hij maakt immers de overeenkomsten tussen de burgers, die ervoor zorgen dat onze samenleving behoorlijk functioneert. Notarissen moesten dan ook voor ze zich konden vestigen een door de overheid gecontroleerd examen afleggen, het aantal notarissen per plaats was beperkt en de door notarissen opgemaakte akten werden na hun vertrek door de stedelijke regering bewaard.

De meeste notarissen begonnen hun leertijd als hulpje bij een reeds gevestigde collega. Vaak vind je hun namen terug als die van de getuigen onder de aktes die door hun baas verleden⁴ werden. Maar weinig notarissen hadden een universitaire opleiding gevolgd. Het beroep had dan ook minder aanzien dan in onze tijd, een notaris stond niet veel hoger op de maatschappelijke ladder dan een goede schoolmeester. Hun theoretische kennis haalden ze uit de hiervoor al genoemde notarisboeken, waaruit ook modellen voor de meest voorkomende akten overgenomen konden worden. Wanneer iemand in Holland een zelfstandige praktijk als notaris wilde beginnen vroeg hij een aanbevelingsbrief aan de plaatselijke overheid. Als hij niet elke avond stomdronken in de goot had gelegen, kreeg hij die ook. Daarna stuurde de aspirant de aanbevelingsbrief met een request waarin hij om creatie (benoeming) als notaris vroeg, aan de Staten van Holland. De heren lieten de kandidaat voor zich komen en verleenden hem de creatie, als ze de indruk hadden, dat hij wel voor het ambt geschikt was. Een subjectief oordeel dus. Wel werd de toelating afhankelijk gesteld van een examen, door de griffier (secretaris) van het Hof van Holland⁵, dat ook de beëdiging op zich nam. Vreemd genoeg werd het examen pas na de

creatie afgenomen. Hoewel de Staten als hoogste gezag in de provincie de notaris benoemden, kon iemand pas zijn functie uitoefenen, als hij door het Hof was toegelaten. Vandaar dat een notaris in de aanhef van iedere akte schreef, dat hij *..bij de Hove van Holland geadmitteerd...* was.

Rechtsgeldige akten

De dingen die de notaris bewaart, noemen we akten. Een akte is een document dat als rechtsgeldig bewijs dient voor wat erin staat. Voor wie dat niet begrijpt, een eenvoudig voorbeeld. Stel dat U een huis wilt kopen. Daarvoor gaat U onder meer naar een notaris, die van die koop in de vereiste vorm en op de vereiste manier een akte opmaakt. Die akte is een bewijs dat U de eigenaar van het huis bent. Ik geef hier een omschrijving waarvoor elke man uit het vak zijn neus zal ophalen, maar die in dit geval bruikbaar is. Essentieel bij een akte zijn de geldigheid voor een rechtbank, de plicht tot bewaren en tot het verstrekken van afschriften.

In de aanhef van dit artikel werd al enigzins aangegeven op welke manier ook toen al een akte moest worden opgemaakt om rechtsgeldig te zijn. Het stuk moest nauwkeurig gedateerd zijn en voorzien zijn van de gegevens van de partijen, de namen van de getuigen en de plaats waar de akte was opgemaakt. Handtekeningen van de partijen, de getuigen en de notaris mochten ook niet ontbreken, al was het maar door een kruisje te zetten.

Notarissen moesten altijd verklaren, dat zij de partijen kenden, zodat geen verwisseling met anderen mogelijk was. In de 18e eeuw met een gebrekkige bevolkingsboekhouding was dat nogal eens een probleem. De partijen werden meestal nader omschreven met hun beroep of de hoedanigheid waarin zij voor de notaris verschenen, bijv. als beheerder van het vermogen van een minderjarige bloedverwant of als bruidegom en bruid. Om te voorkomen, dat de erfenis van oma naar de verkeerde ging, voegde de notaris soms een hele familiestamboom toe. Voor de genealogen onder ons om van te watertanden. Een enkele maal moest de identiteit vastgesteld worden van iemand die voor de notaris een volslagen onbekende was of die niet te bereiken was, wegens overlijden of verblijf in het buitenland. Dan moest de notaris getuigen oproepen die de onbekende gekend hadden. Dat kwam nogal eens voor bij mannen die dienst hadden genomen bij de V.O.C. Bijna alle akten eindigen hun persoonsbeschrijving dan ook met de toevoeging *mij notaris bekend*.

Een mooi voorbeeld van de pogingen van een notaris de identiteit van allerlei personen vast te stellen is een akte van 19.12.1780 verleden voor Matthijs Koper. Deze liet Hendrik Boldingh, oud-commissaris van de mindere gerechtszaken, en Jan Vink, roggebroodbakker, verklaren op verzoek van de kinderen van Gerrit Bastiaan Snoek, beurtschipper op het Amsterdams

buitenveer, in 1767 overleden, en Aafje Spaans, eveneens overleden, *dat ze zeer wel gekend* hadden Pieter Snoek, voormalig blikslager, mede een zoon van Gerrit en Aafje, die in dienst van de Edele Heeren Bewindhebbers der Oost Indische Compagnie ter kamer Hoorn, met het schip Abbekerk in 1777 als matroos was uitgevaren en op 14 febr. 1778 op het schip Hoorn was overleden⁶.

Diverse zaken

Wat een notaris in wezen doet is het vastleggen van afspraken en gebeurtenissen. Bij het niet nakomen van de zaken die door de notaris zijn genoteerd, kunnen de partijen naar de rechter gaan. De notaris stelt akten op aan de hand van bestaande wetten. Het is daarom geoorloofd de akten naar het soort recht dat erin voorkomt in groepen verdelen. De belangrijkste zijn:

1. Familie- en erfrecht. Onder dit hoofd vallen zaken die te maken hebben met huwelijk en erfenis. De meest voorkomende onderwerpen zijn:

Trouwbeloften. Aanstaaende echtgenoten konden in een akte laten vastleggen, dat ze met elkaar in het huwelijk wilden treden. Men ging daarbij een verplichting aan, waaraan men tenzij bij onderling goedvinden niet gemakkelijk kon ontkomen.

Huwelijksvoorwaarden. Aanstaaende echtgenoten konden voor het huwelijk bepalen, wat er met ingebracht kapitaal en goederen zou gebeuren. Ook werden in dit soort akten vaak aanwijzingen gegeven voor beheer of verdeling van het vermogen na overlijden van één of van beide partners.

Testament. Een akte waarin iemand opgeeft, aan wie zijn materiële goederen na zijn dood zullen overgaan. Een bijzondere groep vormen de mutuele (wederzijdse) testamenten, waarbij echtgenoten elkaar tot universeel (algemeen) erfgenaam verklaren. Opvallend in de 18e eeuw zijn de dan nog steeds aanwezige religieuze formules als bij voorbeeld, dat het testament was opgemaakt *..om van haar tijdelijke nagelaten goederen te beschikken, nadat zij dan hunne zielen hadden aanbevolen in de goddelijke genade..*

Boedelbeschrijvingen of inventarisaties. Lijsten van iemands bezittingen. Ze konden worden opgemaakt, wanneer iemand failliet was en de schuldeisers een eerlijke verdeling van de aanwezige goederen wensden. Of wanneer er zich onder iemands erfgenamen minderjarigen bevonden. Dan waren de aangestelde voogden van deze minderjarigen in bepaalde gevallen wettelijk verplicht een inventaris te laten maken. Cultuurhistorisch gezien zeer belangrijke documenten omdat ze een goed inzicht geven van de voorwerpen die in het dagelijks leven gebruikt werden en van de inrichting der huizen.

Scheiding. Wanneer een nalatenschap van een overledene geliquideerd werd (de goederen verkocht en de opbrengst verdeeld) en er waren minderjarige kinderen onder erfgenamen die door een voogd vertegen-

woordigd werden, moest men een akte opmaken waarin werd aangegeven, wat ieder van de erfgenamen ontving. Komt nogal eens voor bij welgestelde families. Geeft een goed idee waarop iemands rijkdom berustte.

2. Vermogensrecht. Een grote en nogal moeilijk af te bakenen groep. Het betreft onder meer akten van:

Koop en verkoop. In Hoorn was men wel verplicht koop en verkoop van effecten (meest overheidsleningen) via een notaris te laten plaatsvinden maar niet die van onroerende goederen (huizen en grond). Merkwaardig is daarbij de verplichting een lijst van alle vorige eigenaren van de soms meer dan 100 jaar uitstaande waardepapieren bij de akte te voegen. Overdracht van huizen en grond geschiedde voor de stedelijke rechtbank.

Obligaties. Niet een overheidslening met een vaste rente zoals nu, maar een door een notaris vastgelegde verklaring dat men iemand een bepaald bedrag schuldig is.

Gevelsteen met vervaardiging van kaaskoppen. Afkomstig uit het pand Nieuwsteeg 21. Hier woonde in 1787 de vader van Gijsbert Ferdinand, Albert Ferdinand. Verz. den foto Westfr. Mus.

Borgtocht of cautie. Overeenkomst waarbij een derde aan een schuldeiser belooft de schuld van een schuldenaar te zullen betalen, wanneer de schuldenaar in gebreke blijft. Komt nogal eens voor in situaties waarbij de overheid schuldeiser is en een belastingambtenaar de schuldenaar. De overheid wilde zekerheid dat het nodige geld ook binnenkwam.

Bevrachting. Overeenkomst waarbij de ene partij (de schipper) voor een bepaald loon aannam zijn schip of een deel daarvan ter beschikking te stellen van een of meer kooplieden. Komt aan het eind van de 18e eeuw door het teruglopen van het handelsverkeer in Hoorn niet veel meer voor.

Procuratie. Akte waarbij iemand een ander opdroeg in zijn naam en voor zijn rekening allerlei geoorloofde handelingen te verrichten. Men onderscheidde *procu-*

raties ad negotia, die buiten de sfeer van het recht lagen, en *procuraties ad lites*, die ter afhandeling van een rechtszaak dienden. In het laatste geval werd de opdracht meestal verstrekt aan een advocaat en een procureur. Beide soorten werden nog weer verdeeld in *generale procuraties*, die meer een algemeen doel dienden en *speciale procuraties* die ter behartiging van een speciale zaak golden.

3. Procesrecht. Een wat aparte groep. Het recht dat de regels voor het voeren van processen omvat. De inhoud van deze akten kon gebruikt worden in een juridisch proces.

Attestatie of verklaring.

Getuigenverklaring afgelegd op verzoek van een particulier of van een ambtenaar, bij voorbeeld de schout.

Insinuatie. Een poging een in gebreke gebleven partij te dwingen aan zijn verplichtingen te voldoen. Kwam vooral voor bij niet betalende schuldenaars en vaders van buitenechtelijke kinderen die weigerden hun kroost te erkennen. Meestal begaf de notaris zich op verzoek van degene die de insinuatie wenste (de insinuant) naar de geïnsinueerde. Daar werd de insinuatie met de wensen van de insinuant voorgelezen en het antwoord van de geïnsinueerde woordelijk genoteerd. Weigerde de geïnsinueerde aan het verzoek te voldoen dan volgde een protest, waarin de geïnsinueerde voor de kosten verantwoordelijk werd gesteld. Meestal was dit de overgang tot een rechtszaak.

Men mag de uitwerking van een dergelijke procedure waarbij iemand voor schut werd gezet in een gemeenschap waar iedereen iedereen kende, niet onderschatten.

Wat te doen?

Het is hier niet de plaats om van alle voorkomende soorten akten een voorbeeld te geven. Het bovenstaande moet voldoende zijn om duidelijk te maken, dat het notariële archief een van de beste informatiebronnen voor het Hoornse verleden is. Het bevat gegevens over het leven en werken van onze voorouders. We kunnen lezen wat ze bezaten, welke kleren ze droegen en hoe ze hun huizen inrichtten. Hoe ze hun geld verdienden en hoe ze zich vermaakten. En hoe ze elkaar het leven zuur maakten. En dat voor een periode van meer dan 3¹/₂ eeuw.

Je zou verwachten, dat de bezoekers van de Nederlandse archieven voor het overgrote deel met onderzoek in de notariële protocollen bezig zijn. Niets is minder waar. De reden daarvoor is de slechte toegankelijkheid. De akten zijn per notaris en per tijdseenheid - meestal per jaar - in zware banden bij elkaar gebonden. Toegangen via de namen van de personen die in de akten genoemd worden bestaan niet. Alleen wanneer men weet voor welke notaris en op welke datum een akte gepasseerd is, is het gezochte stuk snel te vinden. Anders wordt het zoeken een ondoen-

lijke zaak, vooral als je bedenkt dat er in de goede tijd in Hoorn 10 à 15 notarissen werkten die per jaar wel zo'n 50 akten produceerden. Er is grote behoefte aan elektronische klappers, d.w.z. per computer te raadplegen alfabetische lijsten op de namen van in de akten voorkomende personen, op de genoemde zaken, op de data en op de notarissen.

Men kan aanvoeren, dat het samenstellen van zo'n lijst het werk van het archiefpersoneel is. Dat is geen haalbare oplossing, als men bedenkt dat het om vele tienduizenden akten gaat en dat het archiefpersoneel zijn handen al vol heeft aan het beschrijven en het ontsluiten van het regelmatig binnenkomende nieuwe archiefmateriaal.

Desondanks heeft de Archiefdienst Westfriese Gemeenten 1 medewerker belast met het toegankelijk maken van de notariële archieven.

Het lijkt erop, dat pas resultaten bereikt kunnen worden als de gebruikers van het archief zelf de handen uit de mouwen steken. In een gesprek met de rijksarchivaris in Noord-Holland, enige tijd geleden, bleek, dat het rijksarchief in deze provincie bereid is een project ter ontsluiting van het Hoornse notariële archief te starten als een redelijk aantal mensen voorzien van geschikte computers daaraan wil meewerken. Het is een voorstel, dat ik graag aan de leden van onze vereniging doorgeef. Als U beschikt over een laptop-computer, wat vrije tijd en geïnteresseerd bent in het Hoornse verleden, neemt U dan met mij contact op via de redactie van dit blad. Vele onderzoekers zullen U dankbaar zijn en misschien raakt U wel zo geboeid door het Hoornse verleden, dat U zelf aan een onderzoek begint.

Als afsluiting nog een volledige akte met een rumoerig stukje geschiedenis.

Verklaring

Op den Een en dertigste Maart, 1787, compareerde voor mij Harmanus Richters, notaris te Hoorn Rebecca Pieters, huysvrouw van Egbert Koppes en Maria van den Berg, deposanten⁷ van genoegsame ouderdom, binnen dese stad woonagtig en aan mij notaris bekend, dewelke uit liefde voor de waarheyd en ten behoeve van alle die geene die hiervan eenig gebruik zouden willen maaken, voor de oprechte waarheid hebben verklaard waar en waarachtig te weezen, 't geen volgt.

Dat op donderdag den 15 maart deses jaars seven-tienhonderd sevenentachtig, om en nabij half vier uuren ten huys van Gijsbert Ferdinand Oortgijzen, op 't Nieuwland alhier woonagtig, alwaar sij deposanten toen in huys waren, is gekomen een groote troep volk bij hun hebbende eenige vaandels of vlaggen waaronder onder meerder sig bevonden Andries Bornmeester, Jan Rood, Coenraad.....⁸, Jan Swart, Gerrit de Boer, Daam van Hees⁹, Jacob van Hees, alle

met oranje linten verciert. Dat dese troep volk de deur openen of aan hebbende¹⁰, in huys zijn gekomen en aldaar eenige glazen in de glazen voordeur hebben aan stukken geslagen, in het voorhuys twee beddens, welke aldaar lagen, schandeleus (schandelijk) vol bloed hebben bemorst, mitsgaders een tafel aldaar meede staande omvergegooyt sodanig dat één van desselfs pooten is aan stukken geraakt. Dat die troep volk al verder een vles met wijn tegen de pilaren van de winkel aan stukken hebben geslagen en de koppen¹¹ uit de winkel op de vloer gesmeeten en verders gezijt (gezegd) van wijn te moeten hebben, waarop zij deposanten geantwoord, van geen wijn te hebben. Dat die troep volks daarop de wijn kelder wilde weeten, hun door de 2 deposanten wierd geantwoord, van die niet te weten.

Zijnde zij eerste deposante in de binnenkamer van ontsteltenis gegaan, dog op welke deur door dat volk zo wierd aangegaan (te keer gegaan), dat zij genoodsaakt was, de deur weder open te doen, 't welk zij deed en waarop die troep volk doordrongen tot op de plaats (binnenplaats), met de hevigste drijgemerten vereld (vergezeld?)¹², van soo zij deposanten geen wijn gaven, dat sij dan alles zouden verruïneren, waarop zij deposanten seyden, gaa dan je gang. Dat gemelde troep volk daarop onder het allerijselijkt aangaan (te keer gaan) eenig porceleyn van een rakje (rekje) in het keukentje hangende, gesmeeten hebben en de stoelen, welke op de plaats te lugten stonden, over de klederen die op bleekveld lagen, gegooyt en verder de deposanten hebben gepersuadeert (overgehaald) en geordonneert (bevolen) van tegen 5 uren ses flessen wijn gereedt te moeten hebben, seggende sij, als te sullen wederkomen. Door welk een en ander sij, eerste deposante, tot voorkoming van verdere onaangenaamheden is genoodsaakt geweest tegen dat volk te zeggen, ga heen haal dan 6 flessen op de baas sijn naam bij Trijntje Blokker.

Dat eenige van dat volk daarop daarheen sijn gegaan, dog bij hunne terugkomst hebben gezegt, van die niet te kunnen krijgen. Sijnde sij, eerste deposante als toen door hen gepersuadeert selver na Trijntje Blocker mede te moeten gaan, 't welk zij deposante ook heeft gedaan, aldaar aan dat volk voor rekening van Gijsbert Ferdinand Oortgijsen eenige vlessen wijn heeft gegeven.

Sijnde vervolgens door toedoen van Bauke op de Koepoortsweg¹³ wonende, de overige van die troep volk uit het huys van G.F. Oortgijsen geraakt na alvorens onder het aanrigten van meerder baldadigheden, de muren en het houtwerk met vuyligheyt en bloed te hebben bemorst, en het geheele onderpaneel van de glazen deur tussen 't voorhuys en de binnenkamer eruit te hebben geslagen, alle welke brutalitey-

ten en baldadigheeden sij deposanten verklaren te zijn geschied onder het gedurig singen van pasquillante (beledigend en spottende) liederen en schreeuwen van Hoese (hoezee), Oranje boven.

Gevende sij deposanten voor redenen van wetenschap de in deze verklaring met naam gementioneerde (vermelde) personen wel te kennen, al het geene vorsz. (hiervoor genoemd) staat en door hun is verklaart in eygener persoon te hebben gehoord, gezien, bijgewoont en ondervonden en overzulxs (als zodanig) hun verklaarden zeer wel te weten, bereyd zijnde het zelve des noods en gerequireerd (geëist) wordende nader met eede te bevestigen.

Gepasseert te Hoorn voorn[oem]t in presentie van Martinus Sas en Jan Ulder als getuygen.

[Was getekend:] X Dit merk is gesteld door Rebecca Pieters, Mariaia van den Berg, M. Sas, H. Richters notaris.¹⁴

1. Archief dienst Westfr. Gem., Notarieel Arch.2722:74
2. Zie: *Wegwijs in Hoorn*. Jrg. 1997-1998. (Hoorn 1997) 33. In 1811 werd het aantal notarissen in het arrondissement Hoorn bij Décret Impérial (Keizerlijk Decreet) van Napoleon op 4 gesteld, hoewel er op dat moment meer waren. Door natuurlijk verloop heeft men dit aantal omstreeks 1830 bereikt.
3. Voor wie met praktische problemen van nu zit met betrekking tot een notaris is er een handig boekje uitgegeven door de Koninklijke Notariële Broederschap *De meest gestelde vragen aan de Notaristelefoon. 10 jaar notaristelefoon*. 2e dr. (Utrecht 1996.) Voor een kennismaking met het oude notariaat had ik zelf veel aan *Notariële akten uit de 17e en 18e eeuw*. Handl. voor gebruikers, samengest. door A.F.I. Gehlen (Zutphen 1986). Werken der Stichting tot uitgaaf der bronnen van het oud-vaderlandse recht, nr. 12.
4. Een akte verlijden of een akte passeren: een akte opmaken.
5. Gehlen 12. Hof van Holland: Beroepsinstantie voor de plaatselijke recht- of schepensbanken. Het Hof had nog wat nevenfuncties, zoals de toelating van notarissen in Holland en Zeeland. De manier van examineren verschilde nogal in de verschillende provincies. Groningen, Overijssel en Gelderland kenden helemaal geen notarissen en daar werd dus ook niet geëxamineerd.
6. Verklaring voor notaris Matthijs Koper, 19.12.1780, nr. 2656:15.
7. In een attestatie of verklaring spreekt men niet van comparanten die een akte laten opmaken, maar van deposanten die een verklaring afleggen.
8. Familienaam niet ingevuld. Onder de oranjeklanten waren een Coenraad Luders en een Coenraad Marreveld.
9. Moet zijn Daan van Hees.
10. Verward stuk tekst met veel doorhalingen. Bedoeld werd waarschijnlijk: de deur geopend zijnde of aanstaande.
11. Oortgijsen was wiel- en kaaskoppendraaier.
12. Niet duidelijk, wat hier staat.
13. Onbekende figuur.
14. A.W.G., Not. Arch. 2678:10.

Kostelijk levensverhaal van Horinees

Piet Peerdeman schreef boeiend boek voor zijn kinderen

Herman Lansdaal

Pa, waarom schrijft U zuks nieterus op? De kinderen van Piet Peerdeman vroegen het en pa deed het. In 1980 begon-ie, stopte er af en toe jaren mee, ging er dan weer mee door en schreef de laatste bladzijde tenslotte in 1993. Het werd een boek van 114 pagina's, kreeg de titel zoals de zeven kinderen het hem vroegen en het is, voor wie het leest, kostelijk om van Piets verhalen kennis te nemen. De Horinees van de toenmalige autospuiterij aan het Achterom begint al te schrijven vanaf de tijd toen ie drie was en gaat gewoon door tot z'n 75e.

Alsof Peerdeman er maar wat op los fantaseert.

"Helemaal niet," zegt-ie, zijn vrouw Annie schudt haar hoofd mee. "Misschien hier en daar een beetje aangedikt maar voor de rest staat er echt alles wat hij beleefd heeft."

Wat Piet Peerdeman allemaal heeft meegeemaakt in zijn Hoornse tijd is op zich al zeer verrassend, maar dat hij zich dat allemaal nog tot in de finesses wist te herinneren ook is hoogst opmerkelijk. Wat een geheugen! En dat hij dat allemaal nog boeiend heeft weten op te schrijven, zegt wel iets over zijn creativiteit. Waarom Piet Peerdeman dat gedaan heeft?

"Voor m'n kinderen, alleen voor m'n kinderen, de oplage van het boek is ook maar 30/35 stuks, ja ook nog een paar voor wat familieleden. Heb jij het dan ook gelezen?" vraagt-ie opeens aan mij, "hoe kwam jij aan m'n boek?"

"O," zegt ie, als ik hem dat vertel. "Nou ja vooruit, als ik het dan maar terug krijg."

Peerdeman, nu in Molenstaete wonend, uitkijkend over de stad die hem aan het hart gebakken zit, is er eens goed voor gaan zitten nadat ie zoveel keren van zijn kinderen had gehoord dat pa nou maar 's moest opschrijven wat-ie allemaal zat te vertellen als ze weer op visite kwamen.

"Kijk, ik weet bijna niks van mijn vader en moeder, er werd zo weinig verteld thuis, geen tijd, ik wil dat ze dat later van mij niet kunnen zeggen. Wat ik beleefd heb staat nou tenminste op papier en da's maar goed ook want nou weet ik opeens heel weinig meer. Ik ben erg vergeetachtig geworden."

Vrouw Annie knikt, maar ze springt moeiteloos bij als Piet het niet meer weet. "Zie je," zegt Peerdeman en zijn duim gaat omhoog. In het naschrift van zijn boek, gedateerd 9 november 1993, steekt-ie haar een geweldige pluim op haar hoed.

Wat zullen oudere Horinezen dit boek met graagte

lezen, denk ik. Het schijnen er toch al veel geweest te zijn, ook al is het boek alleen voor zijn zeven kinderen bedoeld. Zoiets circuleert gauw, de ene bekende geeft het door aan de ander, zo gaat dat meestal.

"Ik heb vergeten op te schrijven dat ze mijn goedkeuring nodig hebben als ze er uit willen publiceren, hoe heet dat ook al weer? Ze moeten er niet aan komen, weet je."

Vol vrolijkheid

Op een klein grappig stukje na ('dat mag') zal Oud Hoorn zich niet schuldig maken aan publikatie. Peerdeman vertelt al genoeg. Ook z'n boek zitten vol geinige anecdotes. De 80-jarige is nog altijd een en al optimisme en vrolijkheid, al gaan de jaren duidelijk tellen.

'Pa, waarom schrijft U zuks nieterus op' is een boek zonder lijn, z'n verhalen staan door elkaar, Peerdeman schrijft op wat hem te binnen schiet, maar hij probeert wel een logische volgorde aan te houden. Tot z'n vijftigste weet ie zich enorm veel te herinneren, daarna wordt het minder. Dat taalfouten niet uitblijven doet geen zeer, je neemt ze voor lief omdat je er al lezend zoveel nostalgie en stedelijke humor voor terugkrijgt.

Het begint op de Venenlaan waar Piet geboren is (4-4-1918) in het eerste hofje. Hij heeft daarna jarenlang met vader, moeder en tien broers en zusjes op Vijzelstraat 17 gewoond, zat bij meester Van der Knaap op de jongensschool aan het Achterom, was leergierig en nieuwsgierig, maar 'een misbaksel' voor de bouw waarin zijn vader als 'pannenstrijker' iets probeerde te verdienen.

"We waren arm, vader was zilversmid, geen werk, deed van alles, kon ook van alles. Hij heeft toen ik een jaar of 14 was onze kerk, de Cyriacus, van hout prachtig nagemaakt, zo'n 65 centimeter breed, met glas in lood er zelfs in, ik mocht 'm schilderen, leikleur, donker en licht en het heilig hartbeeld stond er zelfs voor." Waar dat kunstwerk is? Peerdeman staat op en komt met een foto in lijst van de nagemaakte houten kerk terug, jaartal 1932 erop. Hangt in de gang bij Molenstaete. Piet toont zich trots. "Vader heeft dat prachtige kleinood naar de bisschop van Haarlem gestuurd, heeft er nooit meer wat van gehoord, ook geen bedankie." Hij schudt zijn hoofd.

Iets van dat creatieve van pa Peerdeman moet Piet hebben meegekregen. Z'n eerste baan kreeg Piet, zo van school, bij schilder Nic Boon aan het Nieuwe

Noord. Van z'n baas leerde hij toen ook tekenen, hij had er aanleg voor en plezier in. Nauwelijks 16 jaar oud schilderde hij z'n eerste aquarel; de brug tussen Kleine en Grote Oost. Hangt nog bij 'm in de kamer. Peerdeman heeft veel meer typische stedelijke beelden vastgelegd. Die van de Vijzelstraat 17 laten zien dat hij het schilderen al vroeg in z'n vingers had. Als amateur, maar toch.

Halve eeuw later

Of Peerdeman geen kunstschilder had willen worden. "Nooit aan gedacht, och, 't was toch armoe troef en er moest verdiend worden; maar 't is wel m'n hobby gebleven. Ik schilderde zo'n beetje tot m'n 24e, toen moest er geld op tafel komen, getrouwd weet je."

Toch nam Peerdeman veel later de schilderkunst weer op, aan de Hulk en in Molenstaete wonend. Dat blijkt uit een schets in waterverf van de Bierkade, waar hij met z'n 20e aan begonnen was en niet af kreeg ('te zwaar, kon dat niet aan'). Die schets heeft Peerdeman zuinig bewaard en eerst 55 jaar later af gemaakt. Op die aquarel ligt zelfs nog een boot aan de Appelhaven. "Dat was toen de laatste die in het oude haventje kon, nu kunnen er opeens weer boten in door die nieuwe brug."

Opvallend dat Peerdeman over zijn schilderkunst vrijwel niet rept, z'n levensverhaal gaat louter over wat-ie allemaal beleefd heeft, vooral met zijn broer Henk, over zijn werk onder vele bazen en over z'n vele jaren in de Geldersesteeg, waar hij op nummer 15 met z'n gezin van zeven kinderen opgroeide. Wat hij destijds in de binnenstad beleefde, in de oorlogstijd, pal daarna en verder... En tenslotte als autospuiter, het vak dat hij intensief zou gaan beoefenen. "Dertig jaar was ik autospuiter op klompen," staat ergens.

Al pratend krijgt Peerdeman er ook zelf weer plezier in als hij er op terug kijkt. Dan is een sprong naar Amsterdam ook zo gemaakt.

"Tot diep in de nacht zat ik daar," lacht-ie, wat trouwens uitvoerig in zijn boek staat beschreven. Zijn vrouw had 't er niet best mee, vond ze maar niks. "Ik knapte bij garage Koelemey tweehands auto's op en moest dan wel eens als chauffeur naar Amsterdam. Met klanten. Je weet wel. Als ik daar nog aan denk..." Peerdeman kijkt naar buiten en schudt z'n hoofd met toegeknepen lippen. Hij schrijft recht voor zijn raap, is niet kieskeurig, rauwe taal deert hem niet, "zo ging het nou eenmaal, snap je?"

Eerste op Hoorn 80

Met zijn spuiterij aan het Achterom heeft Piet Peerdeman de goede naam gemaakt, die hij bij eche Horinezen vast nog wel heeft. Een zaak die groeide en groeide en waarover Piet ook weer prachtige verhalen weet te vertellen. Het houdt niet op...

Peerdeman moet de halve binnenstad gekend hebben, tientallen namen gaan aan de lezer voorbij, weet over hen te vertellen, niet kinderachtig, dat was ie zelf ook

Het gezin Peerdeman. Boven v.l.n.r. Piet, Henk, Lena, Tinus; midden v.l.n.r. vader Herman, Herman, moeder Adriana (Sjaantje); onder v.l.n.r. Kees, Karel, jongste zus Bets, Arie.

niet wat trouwens genoeg blijkt. Op die manier heeft ie ook zijn leven mooi van zich af geschreven.

"Weet je dat we het eerste bedrijf waren dat zich op Hoorn 80 vestigde? Beetje in een zijweggetje, links, want we waren natuurlijk niet voornamelijk om vooraan te zitten. We waren er op het Achterom uitgegroeid, het was 1965. Letterspuiten werd daar onze specialiteit, we werkten samen met Hans Feld. Hij maakte de bakken voor vrachtwagens, wij spotten ze en zetten er met de hand de namen van de bedrijven op, dat deden we erg goed, we hadden nationale bedrijven tot klant, totdat die plakletters kwamen. Ja,

De schets van de Appelhaven die Piet Peerdeman een halve eeuw later als aquarel voltooide. Links de laatste boot van toen langs de Appelhaven.

Piet Peerdeman voor Venenlaan 57, Hoorns eerste hofje waar hij 80 jaar geleden werd geboren. "Daar stond ik in de steigers," zei hij.

die plakten ze zo op, waren wij natuurlijk veel te duur, kwam een eind aan tenslotte..."

Peerdeman kijkt weer naar buiten, lijkt even te slikken, praat niet verder. Zijn vrouw komt met tal van foto's voor de dag, hadden misschien wel een paar in het boek gekund, denk ik.

Mooie foto's van De Hulk zitten erbij, daar waar het echtpaar Peerdeman na dat drukke leven rustig ging wonen, voordat het zich voorgoed in Molenstaete vestigde. Daar werd Piet ook meteen voorzitter van de bewonerscommissie, zoals ie dat ook jarenlang was van het collectantencollege van de r.k. kerk aan het Grote Noord. Hij ging 40 jaar met de collectezak rond. Met beide functies is-ie intussen gestopt.

"Toen ik die zondag voor de tweede keer bij dezelfde bank in de kerk kwam en die man op de hoek aan me vroeg of ik nou nog niet genoeg had, toen wist ik het wel."

Documentatiecentrum

Tot op heden is het documentatiecentrum voor u moeilijk toegankelijk geweest. Daar komt verandering in. De plannen voor de inrichting van het Oost-Indisch Pakhuis, Onder de Boompjes 22, zijn veelbelovend. Het documentatiecentrum komt daarin op de begane grond en zal voorzien zijn van een leestafel met stoelen. Koffie en thee zullen nog extra bijdragen tot de gezelligheid. Van u wordt nog even geduld gevraagd. Als alles volgens plan verloopt wordt het Oost-Indische Pakhuis september a.s. in gebruik genomen. Tot dan moet u het doen met mijn korte berichtje over de nieuwe aanwinsten van het documentatiecentrum. Naast enkele aangekochte oude en nieuwe werken omtrent Hoorn, Westfriesland, bouwkunde en bouwkunst, mochten wij ons wederom verblijden in een aantal leuke schenkingen. Zowel klein als groot zijn die door ons in dank aanvaard en heb ik ze een plaats kunnen geven. Zonder nadere beschrijving noem ik de schenkingen van de heer J. Homan uit Hoorn en van mevrouw B. Allis-Fok uit

Als Peerdeman mee naar beneden loopt wijst ie me bij de buitendeur van Molenstaete op een heldere schilderij van de molen van Balk die daar ergens aan de dijk gestaan heeft en er in 1920 is afgebroken. Rechts onder staat zijn naam... P. Peerdeman.

Uit Piet Peerdemans levensverhaal :

Op een zondagmiddag zat ik achter het huis in de Hulk te vissen. Ik had de buks bij me om de eenden wat weg te houden. Antoon en Lida waren op bezoek. Het was prachtig weer en ze kwamen er bij zitten. Er was een hengeltje voor Antoon ook.

"Pa", zei Lida, "wat is dat voor een ding?"

"Dat is om mee te schieten."

"Hoe ver kun je schieten?" vroeg ze.

"Nou, als je iemand verwonden wil, een meter of vijf."

Ze keek over de brede sloot, wat een meter of dertig was.

"Dus je kan ook naar de overkant schieten?"

"Ja hoor," zei ik, legde mijn hengel neer en pakte de buks.

"Lida, zie je dat schaap aan de overkant?"

"Ja," zei Lida.

"Die ga ik nu dood schieten."

"Nee toch," zei ze geschokt.

"Ja," zei ik, "moet je goed opletten."

Ik mikte op het schaap, wat met zijn kont naar ons toe stond, drukte af en het kogeltje belandde op de rug van het schaap. Het beest schrok, deed haar achterpoten wijd en begon te pissen.

"Zie je wel Lida? Lek geschoten."

We lagen in een deuk.

Wieringerwerf. Mevrouw Van Grootheest-van Zoonen uit Schagen zorgde voor een flinke uitbreiding van onze serie jaarboeken van het Historisch Genootschap Oud West-Friesland. Mevrouw M. Morit-Zijp uit Hoorn verraste ons tijdens de voorjaarsledenvergadering met een schenking namens haar familie. In een doos trof ik een flinke hoeveelheid oude kwartaalbladen van onze vereniging aan. Enkele daarvan zijn erg gezocht en nuttig voor algemeen gebruik, maar zeker voor gebruik door de gidsen van Oud Hoorn. Naast onder andere interessante krantenknipsels over Hoorn en andere Westfriesse plaatsen, bevatte de doos ook nog een exemplaar van de Kroniek van Kroon en Kapteijn uit 1891. Zoals mevrouw Morit zei, is dit boek afkomstig van opa Koster. Nogmaals bedank ik de gulle gevers en ik spreek de hoop uit dat vanaf september dit jaar velen de weg naar het documentatiecentrum zullen vinden. Voorlopig kunt u met uw vragen, opmerkingen en schenkingen bij mij terecht via telefoonnummer 0229-235227.

Christ Stoffelen

Aanwinsten

Dit is een olieverfschilderij van onze oprichter, de heer J.C. Kerkmeijer. Het toont het Visserseiland in oude staat. Ons lid Sjaak Jorritsma stond het in bruikleen af. Hij heeft het destijds zelf van de heer Kerkmeijer cadeau gekregen. De vereniging heeft het schilderij een goede plaats gegeven in het Oost-Indisch Pakhuis.

Van onze trouwe leden, de heer en mevrouw Beentjes, ontving de vereniging een exemplaar van de Hoornse vlag waarmee de stad ter gelegenheid van de viering van het 600-jarig bestaan in 1957 werd opgesierd. Het katoenen feestdoek krijgt een goede plaats in het Oost-Indisch Pakhuis.

Publicaties te koop

U kunt – voorlopig nog – in het bezit komen van één of meer van de hieronder vermelde boeken door telefonisch een afspraak te maken met Femke Uiterwijk tussen 18.00 en 19.00 uur: 0229-210220. Het bestuur hoopt van harte dat vanaf 15 september het Oost-Indisch Pakhuis deze rol heeft overgenomen.

Hoornse Historische Reeks

- Deel 1 Vervolg op de Chronyk der stad Hoorn van de heer Dr. T. Velius
300 pag. De boeiende jaren tussen 1630 en 1799. Annotaties en Inleiding:
drs H.W. Saaltink *f* 69,50
- Deel 2 Uit de schemer van Hoorns verleden;
304 pag. De jaren 1300-1536
Drs J.P.H. van der Knaap en
L.H.W. Veerkamp *f* 69,50

Bouwhistorische Reeks Hoorn

- Deel 1 Sint-Pietershof te Hoorn
- C. Boschma-Aarnoudse *f* 25,—

- Deel 2 't Rooie Dorp te Hoorn
- W. Jeeninga *f* 27,50
- Deel 3 Twaalf Hoornse Poortjes
- W. Jeeninga *f* 25,—
- Deel 4 De Mariakapel te Hoorn
- A. Boezaard en J. v.d. Heijden *f* 27,50
- Deel 5 Het Huiszittende Armen-Weeshuis
- O.v.d. Klooster *f* 30,—
- Deel 6 De Lutherse Kerk te Hoorn
- W. Jeeninga *f* 30,—
- Deel 7 De Gekroonde Jaagschuit te Hoorn
- W. Jeeninga *f* 30,—
- Deel 8 Het Sint Jans Gasthuis te Hoorn
- C. Boschma-Aarnoudse *f* 49,50

De vereniging heeft ook de hand weten te leggen op tiental exemplaren van het fameuze boek van W.A. Braasem en H.O.J. de Ruyter de Wildt: Toen Hoorn nog Oud-Hoorn was...

Dit fraaie met veel foto's verlichtigde boek is verkrijgbaar tegen de prijs van *f* 25,—

Op zoek naar Horinezen van 50 jaar terug

Voor reünie van oude Aloysius-mulo

Wim Klaassen

Een kleine 180 Horinezen moest ik zoeken onder de 462 meisjes en jongens die in de jaren 1944 tot en met 1957 met het diploma op zak de Aloysius-mulo, Onder de Boompjes in Hoorn, verlieten. Zelf was ik in 1948 op de mulo gekomen en drie jaar later had ik het diploma. Eigenlijk wilde ik alleen een halve eeuw later nog eens al die gasten ontmoeten die ik in die drie jaar op het schoolplein, in de klas of onderweg van Broekhaven naar Hoorn een beetje beter had leren kennen. Na een paar eerste telefonische schermutselingen vanuit het Brabantse Drunen waar ik nu woon, en een oproep in het Noordhollands Dagblad en het Westfries Weekblad kreeg ik contact met Jan Piet van der Knaap.

Hij was bezig met de geschiedschrijving van het Werenfriduslyceum (opgericht in 1948) en vond op de zolder van het Werenfridus lijsten met de geslaagden van de Aloysius-mulo van 1944 tot en met 1957. Ik besloot ze allemaal te zoeken.

Appie van Wees in Congo

De namen van m'n jaargenoten herkende ik, die van heel wat anderen ook, maar waar vind je ze als je alleen de adressen hebt van de jaren waarin ze slaagden? Ik ben gaan bellen. In m'n eentje, maar vrij gauw kreeg ik hulp van anderen. Ik vond Appie van Wees, van café de Posthoorn, in Congo, het vroegere Zaïre. Pierre van Diepen (voorheen Westerdijk 15) in Breda, Sjef van Iersel (Baan-

straat 36) in Blokker, Johan Overbeek (Drieboomlaan 227) in Australië en Nel Bloem van Nieuwland 10 in Haarlem. Maar sommigen bleven zoek, zoals ik dat in het vorige nummer van kwartaalblad Oud Hoorn heb laten blijken. Die oproep heeft geholpen. Wim Bongers, trouw lid van Oud Hoorn, belde uit Canada met de boodschap dat hij binnenkort het nieuwe adres heeft van zijn broer Louis op de Filippijnen. Willem van der Heyden is in Monnickendam neergestreken. Hij heeft alle wereldzeeën bevaaren, ging later in de handel en ontmoette een paar jaar geleden aan een bar in Jakarta een Horinees. Ze kwamen aan de praat en Willem gaf hem z'n geheime telefoonnummer. Die Horinees wiens naam ik niet ken, las de oproep in Oud Hoorn, hij belde Willem en die belde mij.

Van T. Menten ontdekten we dat hij Theo Koops blijkt te heten, wonend in Haarlem. De enige oud-Horinees die we nu nog zoeken is Agaat van Dommelen, die in 1945 op Italiaanse Zeedijk 68 woonde. Ze schijnt naar Limburg of Brabant te zijn verhuisd, maar ik ben haar nog niet tegengekomen.

T. en N. Lieshout

Hoe kan nou zo'n telefonische zoektocht verlopen? De meest bizarre heb ik vorig jaar opgeschreven. De zoektocht naar T. en N. Lieshout, geslaagd in respectievelijk 1949 en 1951, destijds wonend Binneblifstraat 5. Ik had al eerder Jan Kooter gevonden die in dezelfde periode op Binneblifstraat 1 woonde. Hij zou toch moeten weten waar de twee Lieshouten gebleven zijn. "Geen idee," zei Jan. "Het waren twee jongens, dat weet ik wel. Ze moeten een zuster hebben die met ene

De eerste eindexamenkandidaten in 1922, keurig in het donkere pak, lange kousen, hoge schoenen en zelfs al een meisje tussen de acht.

Kuiper getrouwd is. Die woont op de Drieboomlaan. Effe in de gids kijken. Ik 'zie wel een Kuiper op de Drieboomlaan, maar dat huisnummer hebben ze vast niet. Nee, dat klopt niet. Misschien hebben ze geen telefoon, of een geheim nummer. Nee, dat wordt niks.'

Het zijn m'n broers

Nadat m'n vrouw en ik terug waren van vakantie heb ik toch maar die Kuiper gebeld.

"Nee hoor," zei de vrouw, "ik heet geen Lieshout."

Ik pakte de gids en belde zomaar een Lieshout. Die nam niet op. Een tweede Lieshout.

Een jonge stem: "Nee hoor, dat moet van een andere tak zijn. Er staan er in de gids nog twee op de Astronautenweg, bel die maar."

De eerste de beste was ene weduwe Lieshout. "Bel maar met Cees of Gerard."

De vrouw van Cees aan de telefoon. "Nee, m'n man is tennissen. Ja, we zijn zeventigers. M'n man heeft 40 jaar gevoetbald bij Forward. Bel over een uur maar terug."

"Nee," zei ik, "ik zal eerst Gerard wel bellen."

De vrouw van Gerard: "Gerard is vissen. Hij belt je wel terug."

Gerard een uurtje later: 'Die T. en N. Lieshout zijn m'n neven. Ik heb hun adres niet, maar de familie is destijds naar Ede-Wageningen verhuisd.'

In de telefoongids van Wageningen was geen Lieshout te vinden, in Ede wel. De eerste Lieshout in Ede: "Ja, het zijn m'n broers. De een woont in Kortenhoef, de andere in Capelle aan de IJssel. Ik geef je effe hun telefoonnummers."

T. Lieshout bleek Thom te zijn, N. Lieshout Nico. Thom in Kortenhoef bleek het adres van Nico niet te hebben, maar ook wat dat bertreft bracht de telefoon uitkomst. Nico woont trouwens in Krimpen aan de IJssel.

De geslaagden uit 1951: Van links naar rechts achterste rij: Theo van der Gulik Westwoud (nu Canada), Nico Lieshout Hoorn (Krimpen aan de IJssel), Theo Mes Spierdijk (Hoorn), Thaam Ruiter Berkhout (De Goorn), Henk van Leeuwen Spierdijk (Hoogwoud), Simon Beerse Westwoud (Mijdrecht), Jaap van Diepen De Weere (overleden), Cor Hooiveld Andijk (Hoorn), Petrus Plat Nibbixwoud (Wognum), Jan Onneweer Blokker (Blokker).

Middelste rij: Anton Nipshagen De Weere (Vught), Wim Klaassen Broekerhaven (Drunen), Toos Wiering Zwaag (Milsbeek), Vera Veul Hem (Blokker), Truus de Wit Bovenkarspel (Canada), Corrie Stroet Hoorn (Canada), Toos van Alphen Hoorn (overleden), Henny Barnhoorn Blokker (overleden), Vera Stam Hoorn (Hoorn), Antoon de Wit Venhuizen (Velsen), Cees Groot Binnenwijzend (Wognum).

Zittend: Ans Bos Hoorn (Hoorn), Nel Bloem Hoorn (Haarlem), Henk van Stralen Blokker, Blokker, Harry Klaver Nibbixwoud (Heijen).

In 1951 slaagden ook Alex Folge Hoorn (Zaandam), zoon van de man die een tijdje kastelein was in De Morgenster op het Koepoortplein en Ina Paauw Hoorn (Verenigde Staten), dochter van de slager van het Grote Noord. Die twee moeten verhinderd zijn geweest op de dag dat de foto werd gemaakt. Of ze hadden gewoon geen zin.

Vertrokken

Thom en Nico kregen begin november van ons organisatiecomité, zoals meer dan 400 anderen, het verzoek te laten weten of ze belangstelling hebben voor de reünie.

Thom antwoordde niet. Nico deed de mee wel voor een reünie te voelen. Intussen zijn de uitnodigingen voor de reünie verzonden. Die van Thom kregen we terug. "Onbestelbaar" aldus PTT Post. Reden van onbestelbaarheid: 'Vertrokken'.

Als ik in m'n zoektocht naar de huidige adressen naar West-Friesland belde, kreeg ik vaak te horen: "Ben je wel goed?"

Als ik zomaar iemand in Hoorn belde: "Ben jij van die Klaassen van die drukkerij op het Grote Oost?"

Op de eerste vraag zei ik dan: "Ik denk het wel." Op de tweede vraag: "Nee, ik kom van de Broekerhaven. M'n enige familielid in Hoorn is m'n broer Ben."

W.L. van der Waal en
A.G.F. van Weel

Mede met informatie vanuit de Gemeentelijke Monumentencommissie en andere instellingen waarin Oud Hoorn-bestuursleden zitting hebben:

1 juni 1998

Achterom 12

Plannen om op de plaats van de blinde muur in de tuin van de Rozekruizers een stiltecentrum of twee woningen te bouwen.

Dit jaar nog geen gelden beschikbaar uit het provinciale stadsvernieuwingsfonds.

Achterom 29

Bedrijfspannd, oorspronkelijk uit 1770, in verval.

Achterom 95 (rijksmonument)

Hoekpand onder hoog met pannen belegd schilddak, windvaan met paarden op de nok (stalhouderij).

Pand verkeert in ernstige staat van verwaarlozing.

Achterstraat 2 (rijksmonument)

Restauratie Doelengebouw gestart; zie artikel over Vereniging Hendrick de Keyser elders in dit nummer.

Appelhaven 6

Hernieuwd plan van Stichting Stadsherstel voor bouw van zeven appartementen met z.g. Franse balkons en vijf parkeerplaatsen komt steeds dichterbij de verwezenlijking.

Appelhaven 26r

Oud Hoorn heeft officieel geprotesteerd tegen de goedkeuring voor het drijvende terras.

Opheldering gevraagd omtrent mogelijke wisseling van exploitanten.

Restaurant blijkt te zijn overgegaan in de handen van de echtgenoot van de vorige exploitante. Wanneer zal de mist over de legitimiteit van het drijvend gedrocht eens optrekken?

Baanstraat/Mosterdsteeg

Plan voor bouw woning bovenop garage.

Baatland

Omstreden locatie van Hoorns nieuwe muziektent; onderzoek naar de mogelijkheid van een verplaatsbare muziektent duurt voort.

Baatland

Plan voor herstel van de 180 meter lange kademuur langs de Vluchthaven: herstel voegwerk en aanbrengen van een betonlaag van bodem tot ongeveer 20 cm boven de waterlijn.

Oud Hoorn heeft het Waterschap gevraagd om het betonnen aanzien zoveel mogelijk te beperken.

Blokker, Hervormde Kerk (rijksmonument)

Ingrijpende onderhoudsbeurt afgerond: kap is geïsoleerd, enkele houtdelen zijn vervangen en getracht wordt om het vernietigende werk van de bonte knaagkever een halt toe te roepen.

Het Dal – Sint Pietershof (rijksmonument)

Het uit 1774 stammende uurwerk op het torentje is na restauratie teruggeplaatst. Het uurwerk heeft twee wijzerplaten met vergulde Romeinse cijfers en beide klokken hebben slechts één wijzer (zie foto). Van dit soort uurwerk telt ons land er slechts twee.

Draafsingel 57-59

Drukkerij Noordholland vertrekt eind 1999 naar Alkmaar. De gemeente stelt belang in de vrijkomende grond voor woningbouw. Oud Hoorn hoopt dat de 'Boerderij' behouden blijft; trouwens bij de planvorming mag best rekening worden gehouden met het feit dat Hoorns (bijna) oudste touwslagerij zich tussen de huidige sportschool en de drukkerij bevond.

Drieboomlaan

Kapelletje van A.C. Bleys op r.k. begraafplaats in slechte staat van onderhoud. Oud Hoorn heeft parochiebestuur verzocht stappen te zetten die leiden tot spoedige restauratie.

Gouw 13

Ten behoeve van de uitbreiding van grootwinkelbedrijf is samenvoeging met voormalige lingeriezaak toegestaan. Duidelijke afwijking van richtlijnen bestemmingsplan.

Nieuwbouw is begonnen (zie foto).

Gravenstraat 19

Monumentale beuk is geroid vanwege de slechte conditie en vervangen door een waarlijk schitterend exemplaar van dezelfde soort (zie foto).

Grote Noord

Compromis bij herinrichting: leilinden plus – waar mogelijk – hardstenen stoepen.

VOC-merkteken in het plaveisel als meetingpoint

Grote Oost 5 (rijksmonument)

Plannen om er samen met Rode Steen 9 een stadslogement in te vestigen.

Provincie wil financieel niet meewerken.

Italiaanse Zeedijk 51

Pand verkeert in volstrekte staat van verval. Een schande in het stadsbeeld.

Jeroenensteeg

Plan voor bouwen berging en atelierruimte. Herziening van het 'Globaal bestemmingsplan binnenstad' wordt voorbereid.

Jeudje/Pakhuisstraat

Op de plaats van de voormalige brandweerkazerne, later moskee, komt een huisartsenpraktijk. Het huidige gebouw wordt gesloopt en in plaats daarvan komt een gebouw van twee verdiepingen onder een kap. De slangentoren blijft gehandhaafd en wordt een liftschacht voor de vergaderruimte bovenin de toren.

Jeudje

Bestemmingsplan wordt voorbereid. De moskee zal door de Stichting Stadsherstel worden gerenoveerd en krijgt een zakelijke functie, zie hierboven. De moskeefunctie wordt ondergebracht in het voormalige zwembad Vredenhof. Politiek geen draagvlak voor verdubbeling van de parkeervoorzieningen.

Stichting Stad Hoorn heeft Jeudje 12 verkocht aan de projectontwikkelaar. Hierdoor zijn er 217 in plaats van 213 ondergrondse parkeerplaatsen realiseerbaar. Op de hoek Pakhuisstraat/Vollerswaal (zie foto pag. 74) is een woontoren van zeven (!) verdiepingen gepland; de woonblokken aan weerszijden gaan vier bouwlagen met een kap tellen.

Julianapark/Schellinkhouderdijk

Bestemmingsplan wordt voorbereid in combinatie met het Karperkuilgebied.

Grondige opknappbeurt is ondertussen gestart. Nieuw geplande Hollandiakantine wordt een opvallend element in het groen.

Jeudje (Pakhuisstraat/Vollerswaal)

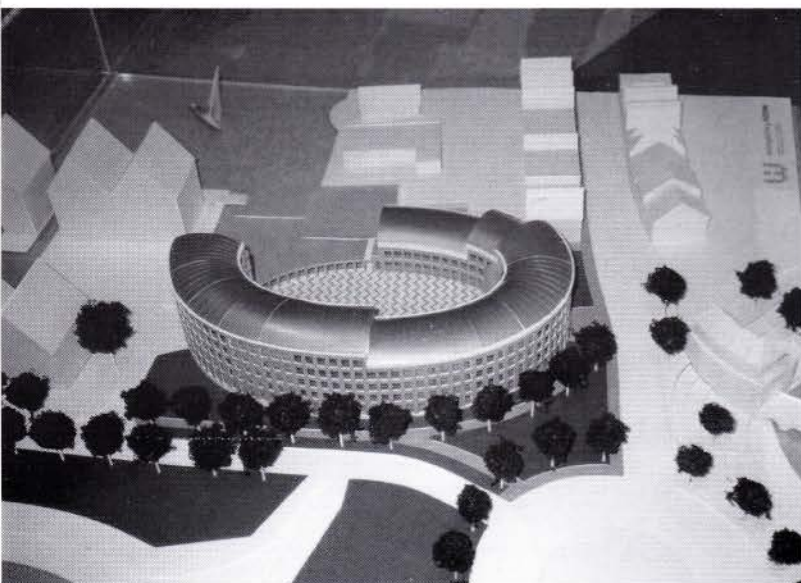
Karperkuil

Vijf architecten hebben hun deelplannen gepresenteerd. In aanzet zijn de plannen overwegend positief ontvangen, al is er nog geen sprake van een totaalplan. Oud Hoorn ervaart weinig samenhang tussen de plannen, zeker niet nu van het laatste plan – dat van architect Vandenhove (zie foto) – de maquette is gepresenteerd. Zoekplaatje: vindt de Oosterpoort.

Oud Hoorn blijft streven naar handhaving van de Scheepswerf van Droste aan de Karperkuil Stichting Historische Scheepswerf Hoorn i.o. – waarin de vereniging is vertegenwoordigd – beijvert zich voor behoud werf met een educatief centrum.

Oud Hoorn heeft, in het kader van de BRO 10 – procedure, genuanceerd gereageerd op de huidige plannen. Begin nieuwbouw start spoedig.

Art. 19-procedure blijft zeer omstrede.

Keern-Provincialeweg

Gemeente Hoorn heeft het markante pand (zie foto) op deze strategische plek aangekocht. Voorheen was hier het Rijkslandbouwproefstation gehuisvest.

Kerkplein

Restauratie toren Grote Kerk is urgent in verband met onder andere de veiligheid op straat.

Plan om twee nieuwe grote klokken aan te brengen waardoor er een volwaardig carillon ontstaat. Eerst zal de ingrijpende opknabbeurt afgerond dienen te zijn. De gemeente Hoorn heeft de betaling van één klok beloofd. Oud Hoorn heeft de Stichting Het Carillon financiële medewerking toegezegd bij de aanschaf van de tweede klok.

Kleine Noord

Noorderkerk: leien dak en kap zijn aan vervanging toe.

Kleine Noord 16-16A

Plan tot wijzigen voorgevel.

Kleine Noord 38

Voor het gebied achter de meubelwinkel aan de Claes Molenaarsgang bestaat een bouwplan voor tien appartementen boven winkels. Het provinciale stadsvernieuingsfonds draagt niet bij.

Kleine Noord 43-45

Supermarkt heeft toegang tot winkel aan deze straat gesloten en de ingang verplaatst naar de Vale Hen. De gemeente heeft te lang gewacht met het nemen van een beslissing met betrekking tot de bouwvergunning waardoor deze moest worden verleend.

Oud Hoorn heeft in navolging van de winkeliersvereniging het college verzocht deze ontwikkeling een halt toe te roepen. Eigenaresse pand nummer 45, doorlopend tot Dubbele Buurt 42, is tegen verplaatsing van de ingang naar de Dubbele Buurt en tegen de mogelijke samenvoeging met Kleine Noord 43.

Mogelijk worden de panden gesplitst waardoor Aldi's winkelfront uitsluitend aan de Vale Hen komt te zitten en mogelijk kleine winkels aan het Kleine Noord.

Kleine Noord 47 (rijksmonument)

Oud Hoorn heeft de gemeente verzocht om een aantal van de zeven z.g. Schermerpanden op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen.

Kleine Noord 48

Plan wijzigen onderpui/ verbouwen winkelpand.

Kleine Noord 60

Plan wijzigen voorgevel.

Kleine Noord 67-69 (beeldbepalend)

Scharloo 20-22

Huidige gebruiker is vertrokken. Plan voor bouwen van twee nieuwe winkels en twaalf appartementen ingediend.

Sloopvergunning is aangevraagd voor huidige opstallen die dateren uit het begin van deze eeuw. Oud Hoorn spreekt de vrees uit voor hoogbouw à la het Volmaakte Schip.

De schoonheid van de entree voor het nieuwe Kleine Noord vloeit direct voort uit een harmonieuze bouwhoogte. Uit het provinciale stadsvernieuwingsfonds is een bijdrage van drie ton ontvangen.

Het vigerende bestemmingsplan verzet zich niet tegen de geprojecteerde hoogte.

Kleine Oost

De gemeente ontving in 1997 f 420.000.- uit het provinciale stads- en dorpsvernieuwingsfonds ten behoeve van het herstel van de sluis en de brug.

Dit jaar is eenzelfde bedrag ontvangen. De gemeente verwacht dit jaar met de werkzaamheden te kunnen beginnen.

Kleine Oost 41 (rijksmonument)

Oosterpoort uit 1578. Windwijzer zit vast; kan niet wijzen. Vooral het natuursteen behoeft hoognodig een schilderbeurt.

Voor de restauratie van de Oosterpoortbrug kwam uit het stads- en dorpsvernieuwingsfonds het bedrag van f 281.000.- beschikbaar.

Kuil 34

Plan uitbreiden verdieping.

Leliestraat 2-4

Plan voor verbouw tot appartementen. De provincie betaalt honderdveertigduizend gulden uit het stads- en dorpsvernieuwingsfonds.

J. Messchaertstraat

Achter de voormalige Margrietschool – nu Horizoncollege – (zie foto) wordt een extra parkeerlocatie ontwikkeld.

Deel barakken achter de school is reeds gesloopt. Oud Hoorn vreest de sloop van een gedeelte van het schoolgebouw.

J. Messchaertstraat

Molsteeg

Plan tot bouw van twee woningen.

Mosterdsteeg

Verbouw tweede gedeelte van de kazerne tot zes woningen en kantoorruimte.

Nieuwland

Kademuur vertoont scheuren.

Nieuwland O.Z. 8

Bouw nieuwe amusementshal met twee bovenwoningen is gestart (zie foto)

Controleert de gemeente de bouwhoogte dit maal wel nauwkeurig?

Nieuwstraat/Wisselstraat

Poortje uit 1603; restauratie van de muren en het houten gewelf noodzakelijk.

Onder de Boompjes 20 (rijksmonument)

De verhoogde gootlijst met schitterend rococo-snijwerk verkeert in een ernstige staat van verval.

Onder de Boompjes 22

Nieuw onderkomen van de Vereniging Oud Hoorn: het Oost-Indisch Pakhuis. Met de uitvoering van het herinrichtingsplan is een begin gemaakt.

Oude Doelenkade 27

Vervallen doch markant woonhuis staat te koop op deze strategische locatie.

Peperstraat 37-39-41/Turfhaven 20

Plan voor bouwen van vier woningen (zie foto). Herziening voorbereid van het Globaal bestemmingsplan Binnenstad. De provincie draagt een ton bij.

Rode Steen 9 (rijksmonument)

Er zijn plannen gelanceerd voor een stadslogement. De gemeente Hoorn heeft het pand gekocht en zoekt naar een juiste bestemming: tijdelijk zullen nieuwbouwplannen voor de binnenstad er worden tentoongesteld.

Scharloo 14-16

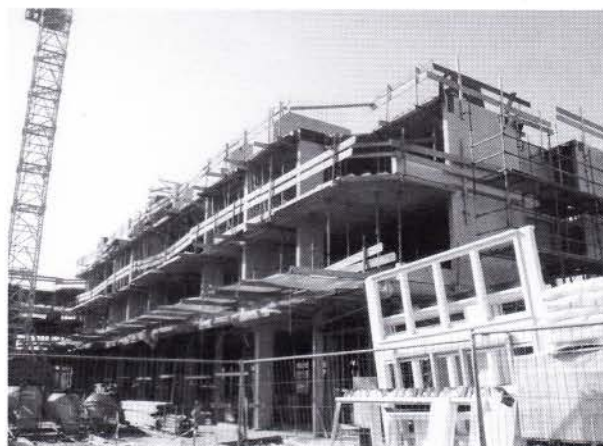
Plan voor wijzigen gevel. Garagedeur vervangen door winkelpui.

Slapershaven

Bossuhuizen zijn de enige huizen in Hoorn met een overtuin. Ambtenaren willen er een groene open ruimte/parkeerplaatsen van maken. Oud Hoorn is daar fel tegen.

Stationsplein

Gedeputeerde Staten staan een hogere waarde wat betreft de geluidsbelasting toe voor de 33 woningen waarvan de bouw inmiddels is gestart. Onder de woningen komen winkels of kantoren en onder het geheel een parkeergarage voor de bewoners. De raad

heeft het voorbereidingsbesluit voor het gebied verlengd, zodat de bestemming (nu: spoorweg) kan worden gewijzigd (zie foto).

Werk aan het transferium – noordzijde – is in volle gang: er komen 670 parkeerplaatsen.

Truydemanhof

Slechte staat van onderhoud en tamelijk kleine wooneenheden. Het verzoek aan de provincie om een bijdrage van een miljoen is afgewezen.

De monumentencommissie heeft gepleit om het hof in zijn geheel op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen. Oud Hoorn pleit voor een voortvarende aanpak. De Woningstichting zoekt samen met de bewoners en de gemeente naar een goede invulling van het restauratieplan. Planvorming verloopt traag maar het opknappen van het seniorencomplex loopt geen gevaar volgens de verantwoordelijk wethouder.

Visserseiland

Volgens de rechter is er sprake van een 'ingrijpende planologische uitstraling op de omgeving'.

GS heeft ondertussen het omstreden bestemmingsplan goedgekeurd. Oud Hoorn heeft besloten de bodemprocedure bij de Raad van State door te voeren. Ondertussen heeft er er alle schijn van dat de aannemer met de voorbereidende werkzaamheden is begonnen: zie foto pag. 77.

Reddingsbrigade moet verhuizen, mogelijk naar het Oostereiland.

Vollerswaal/Kleine Oost

Sluis uit 1750 en ophaalbrug uit 1925 verkeren in zeer slechte staat.

B & W willen 2 miljoen op de restauratie bezuinigen door de fundering niet te vernieuwen en de sluisvloer niet te repareren. Men hoopt later met geld van het Waterschap West-Friesland deze onderdelen aan te pakken. Sluizen zullen na de beperkte restauratie weer open en dicht kunnen.

Uit het Stadsvernieuwingsfonds ontving de gemeente ondertussen f 840.000.– voor dit project.

Werkzaamheden starten waarschijnlijk nog dit jaar.

Westerdijk

De gemeenteraad is voorstander van de ontwikkeling van een nieuwe schouwburg op het terrein van het voormalige Witte Badhuis.

Bevolking heeft keuze kunnen maken uit twee ontwerpen: één dicht tegen de historische stad aan, de ander iets verder van de stad gesitueerd. Meerderheid van de bevolking koos voor ontwerp van Alberts & Van Huut. VBLJ is tegen bebouwing op deze plaats: het tast de karakteristieke contouren van Hoorn aan en de toneeltoren zou de wijsheid van het stadsgezicht vanaf het IJsselmeer bederven.

Wilhelminaplantsoen

Park vergroot met sportveld aan het Zwarte Pad. Voor herinrichting is f 1,2 mln uitgetrokken, terwijl twee voetbalvelden voor 7 ton worden opgeruimd. Geld moet komen uit de verkoop van grond ten behoeve van woningbouw.

Algehele reconstructie is gestart: zeer grondige aanpak: zie foto.

Herziening voorbereid van bestemmingsplan 'Hoorn Zuid-Oost 1968'.

Willemsweg

Bouw nieuwe Waterschapshuis gestart.

Wisselstraat 6-8-10 (rijksmonument)

Kozijnen vragen dringend om grondige aanpak herstel.

Visserseiland

Zon 11 (rijksmonument)

17e-eeuws woonhuis (thans opslagruimte), in ernstige staat van verval.

Zwaag - Nederlands Hervormde Kerk

Restauratie in volle gang. Gemeente zal toren en klok restaureren.

Koordak zal geheel moeten worden vernieuwd.

Wilhelminaplantsoen

KENT U HOORN OOK ZO

Femke Uiterwijk

Het kleine deurtje van de eerste foto bevindt zich onderin de rechter toren van de Cyriacuskerk aan het Grote Noord. Wat zich achter dat deurtje bevindt, is nog een geheim voor mij. Mogelijk zitten er wat technische zaken achter verborgen.

De 'verkeerslichten' van foto twee zijn aangebracht in het pand Nieuwe Noord 67-69. Het zijn de afzuigkappen van de airconditioning van de winkel ETOS aan het Grote Noord. Ik kan u er dus niet veel mooi's over vertellen.

Foto 2 geeft een naam gekrast in een natuurstenen band aan de zeezijde van de Hoofdtoren. De toren is gebouwd als verdedigingstoren. De later dichtgemaakte kantelen zijn aan de zeezijde duidelijk te zien. De zeezijde is ook opgebouwd uit natuurstenen blokken, het z.g. Ledesteen, dat beter bestand was en is tegen wind en water dan de gewone rode baksteen. In een van de natuurstenen banden zijn enkele namen gekrast, mogelijk van werklieden die zich met de verbouw van de toren hebben bezig gehouden. Andere namen die u daar kunt lezen zijn o.a. W.E.K.PAAN, M.S.KLAPMUS. Ook het jaartal 1755 is erbij te lezen en in dat jaar werd 'dit zeehoofd op nieuw gemaakt'. Een en ander is ook op een plaquette te lezen die er even boven in de muur is ingemetseld.

foto 3

En dan foto 4: de roosters in de zijkant van het gymnastieklokaal aan Achter de Vest/Doelenveld. Dit gebouw is daar neergezet in 1910. Deze versieringen komen van de Stadstimmerwerkplaats, stadsfabriek genoemd, een gebouw dat stond op de plaats waar nu het plantsoen naast de volière ligt tegenover de hoek Achter de Vest en Pakhuisstraat. Ik citeer nu 'Hoornse Herinneringen': 'Voor het oude Hoorn vervulde de Stadsfabriek ongeveer de functie van onze tegenwoordige Openbare Werken.'

Er is nog een tijd het gemeentelijke gymnastieklokaal in gevestigd geweest, waarvoor in 1910 echter het huidige lokaal tussen de Doelenpoortjes aan Achter de Vest werd gebouwd. In dit nieuwe gymnastieklokaal naar ontwerp van de toenmalige stadsarchitect J.Faber, werden ook de hardstenen daklijsten en versieringsmedaillons uit de gevel van het oude gebouw aangebracht (zie foto). Inzender Rik Singer schrijft nog dat hij in de jaren 1973 en '74 als leerling menig zweetdruppeltje in deze gymzaal heeft laten vallen. Al zeker tien jaar wordt het gebouw gebruikt als repetitieplek voor de 'Showband Hoorn'. De Stadsfabriek zelf werd in 1911 gesloopt. De foto geeft de situatie in 1906 weer.

Foto 5: Alle pandjes gelegen tussen Italiaanse Zeedijk 62 en 76 waren zo rond 1950 onbewoonbaar verklaard. De gemeente kocht ze op en liet ze vervolgens slopen. Nummer 70 werd in 1949 gekocht voor f 800,- en nummer 72 voor f 900,-. Twee jaar later kreeg de weduwe Bosman f 365,- voor haar onbewoonbaar verklaarde woning. De Gemeente Hoorn liet nieuwe woningen bouwen, te weten de nummers 62 tot 76 en in dat gevelwandje bevindt zich een poortje, waardoor bewoners bij de achtertuinen van hun huizen kunnen komen. De steen met het Hoornse wapentje bevindt zich als sluitsteen boven in de boog van het poortje.

Er zijn elf goede oplossingen binnengekomen van: fam. Duin, Rob

Mantel, mev. J.A. Chun-Selie, Ciel en Gerard Lampe, Leny Blok, Marja en Meriam Kager, fam. Tober, Arnold de Wolff, mev. J.C. Waard-Opmeer, M.C. Mes en Rik Singer. Sommige inzenders maakten van de gelegenheid gebruik hun mening te geven over het nieuwe 'gezicht' van het blad. Ik geef deze opmerkingen ook ter overdenking aan de andere redactieteleden mee.

De winnaar van de nieuwe ets is geworden: fam. Tober.

Stadstimmerwerkplaats

Wat de nieuwe opgaven aangaat: het betreft hier allemaal panden met bouwkunstige kenmerken van eind 1800, begin 1900.

Ik denk niet dat het echt nodig is, aanwijzingen te geven.

Alle panden staan aan veel gebruikte straten. In achteraf straten en steegjes behoeft u niet te zoeken. Langs het huis op foto 4 komt het minste verkeer. Iedere keer zijn er naast de oude getrouwen (ik ga ze geloof ik maar eens op de borrel vragen!) toch weer een aantal nieuwe mensen die meedoen en dat is leuk. En u kunt er een ets van een bepaalde plek in Hoorn mee winnen. Dus stuur uw oplossing voor 1 augustus naar Femke Uiterwijk, Grote Oost 98-100, 1621 BZ Hoorn.

foto 1

foto 2

foto 3 zie pagina 78

foto 4

foto 5

Het aantal inzendingen voor deze aflevering van de rubriek "Men vraagt ons" was niet erg hoog. Het kindje begint een beetje aan bloedarmoede te lijden. We zullen zien of de patiënt het volgende nummer haalt.

Wat er binnen kwam

Reacties op eerdere inzendingen kwamen dit keer van mevrouw Tjits Kleppe uit de Poolster en de heren Hoekema uit de Vang, Peereboom uit de Cole Porterhof en Chiel van der Zel van de Italiaanse Zeedijk. Vreemde fantasieën hebben straatnaamgevers toch. Zouden de mensen van die straatnaamcommissie nu er nooit eens aan denken, dat een zin als 'ik woon op de Poolster' gewoon vraagt om het antwoord 'dan heeft U zeker wel koude voeten'. Of het Cole Porter Hof. Hofjes roepen in Nederland nog altijd de bijgedachte aan oude mensen op. Men mag van gemeentebestuurders verwachten, dat ze in straatnaamcommissies mensen benoemen die een meer dan gemiddelde kennis van het Nederlands bezitten. Laat maar, dit is geen rubriek voor straatnamenonderzoek.

De enige die me dit keer nieuwe foto's toestuurde, was de heer Hoekema. Mijn hartelijke dank voor al het ontvangen materiaal.

Turnen en nogmaals het Oostereiland

Mevrouw Tjits Kleppe stuurde me de namen van de turnsters en begeleider op de foto op blz. 38 van het vorige nummer. Er zijn een paar kleine verschillen met het lijstje van mevr. Koeman. Het overzicht wordt nu

van links naar rechts: 1. de heer Ameling, trainer (Koeman-Kuster, Kleppe), 2. Coby Vos (Kl.), 3. Kien (K.K.) of Cien Thoma (Kl.), 4. Annie Schrama (K.K.) of Alie Schrale (Kl.), 5. Truus Kuster K.K., Kl.), 6. Aaf Feller (Kl.), 7. Bertha Dammes (Kl.), 8. meisje (K.K.) of Corrie Wormsbecher (Kl.), 9. Henny Eikelboom (K.K.) of Eijkelboom (Kl.), 10. Adrie Bijl-Gons (Kl.), 11. meisje Van Dam (K.K.) of Truus Smits (Kl.), 12. met vaandel Diny Jongh-Visser (Kl.).

De heer Hoekema begon met me te vragen, waarom er niet gereageerd was op zijn eerste brief aan de heer Zack, waarin hij inlichtingen verschafte over de groepsfoto van het personeel van het Oostereiland (september-nummer 1996). Antwoord: Omdat die brief geadresseerd was aan het redactie-lid de heer Zack en de heer Zack op dat moment nog geen redactielid was. Het schrijven is indertijd aan hem doorgegeven, omdat de foto met het gevangenispersonnel niet in de rubriek 'Men vraagt ons' geplaatst was. Ik hoop, dat U begrip heeft voor deze keten van misverstanden. In zijn oorspronkelijke brief bevestigt de heer Hoekema nog enkele namen. Ik verwijs voor de nummers naar de aflevering van 'Men vraagt ons' in het vorige nummer. Nr. 43, uiterst rechts, 2e rij, met kepi is zijn in 1968 overleden vader Gerrit Hoekema. Deze werkte tijdens de oorlog in een van de Hoornse kaaspakhuisen. Adjunct-commandant naast C. Standhardt was A. Zon (nr. 11). Hoekema noemt nog Bruun van Hinte (nr. 79), Klaas de Hart, die door de heer Smit Henk Hart (nr. 25) werd genoemd en Klaas de Groot (nr. 16). Hart was later krantenbezorger. Hij herinnert zich ook nog, dat het uniform van het gevangenispersonnel niet blauw, maar grijs zwart was. De vader van de heer Hoekema heeft tot 1955 in de gevangenis gewerkt.

De misdienaars en een schoenmaker

De heer Peereboom deelde me nog een aantal namen mee van misdienaars op Texel (september-nummer 1997, blz. 138). Wij hanteren de nummering van de schets: 3. Leo (?) Schulte mogelijk uit de modezaak aan het Grote Noord, 14. keurige jongen met das en colbertjasje, mogelijk was dat Rive uit de Kruitmolenstraat, 16. Jan Dudink uit een smederij in de Baanstraat, 18. Piet Lieshout, zijn vader was conciërge in het Gezellenhuis, Kerkstraat 10, 20. Sjaak of Huub Schouten, woonde op de hoek van de Draafsingel

Afb. 1. De Nieuwe Revue. Hollandse boerinnen.

Afb. 2. De Nieuwe Revue. Hollandse boerinnen.

met de Venenlaan, 21. een lid van de bekende familie Stumpel, is mogelijk nu pastoor in Hensbroek, 26. de naam van de kapelaan is niet Regier maar Regeer, 27. onderwijzer Van der Knaap, maar dat wisten we reeds, 29. Wijnand Brand, 30. De Greeuw uit de Binnenblijfstraat, 32. Bart de Zwart uit de Nieuwsteeg, zijn vader was timmerman, 33. Van Kleef, bij hem thuis hadden ze een aardappelhandel, 35. Basjou, de zoon van een huisarts in de Ramen, 36. Kees Snijders, zijn vader had een groothandel in levensmiddelen op de

Veemarkt. Giel van der Zel belde me nog op om me te vertellen, dat de man met jas en hoed, geheel links op de foto van het 3e elftal van Hollandia (decembernummer 1997, blz. 184) niet Tros heette maar Piet Zwarekant. Hij was schoenmaker en woonde Italiaanse Zeedijk 39.

Hoornse revue en N.A.S.

Dan de nieuwe foto's. Ik begin met de twee nog overgebleven opnamen uit de zending van mevrouw Co Vis uit Alphen aan de Rijn. Het zijn evenals de eerste twee, groepsfoto's

van de Nieuwe Revue, die omstreeks 1925 in Hoorn optrad. Ik vraag me af, of er zich Hoornse mensen onder de leden van deze groepen bevonden. De eerste foto (afb. 1) toont een groep van 22 dames, die met wat fantasie voor Hollandse boerinnen zouden kunnen doorgaan. De heer zou dan een boer op zijn zondags moeten zijn. De groep van de tweede opname (afb. 2) heeft het meer in het verleden gezocht. Heren en dames in een kostuum van zo'n 250 jaar geleden. Het geheel heeft iets met porselein te maken als we letten

Afb. 3. Leden van de N.A.S.-bond. Groep 1.

Afb. 4. Leden van de N.A.S.-bond. Groep 2.

op grote borden en de dames op de achtergrond die als porseleinen vazen zijn verkleed. Ik geef verder geen schets. Als U iemand herkent, kunt U gewoon aftellen van links naar rechts en de rij noemen.

De twee overige foto's, die ik van de heer Hoekema ontving, zijn volgens de door hem geraadpleegde heer J. Verduijn uit het St. Pietershof opnamen van leden van de Nederlandse Arbeiders Sportbond

(N.A.S.-bond), een afdeling van de S.D.A.P. Ze zijn waarschijnlijk gemaakt bij de schietberg in het Juliana-park. Niet bekend is wanneer. Op de achterzijde staat echter een stempel 'T. Visser, Kerkstraat 7, Hoorn'. Volgens *Hoorn, huizen straten, mensen* had Visser op dat adres in 1928 een fotozaak.

Ik nummer de afgebeelde personen van links naar rechts, de achterste rij eerst. Op de eerste foto (afb. 3) zien we dan: 1. bakker Stehouwer van de Italiaanse Zeedijk, 3. Manus van Leusden, in de jeugd van de heer

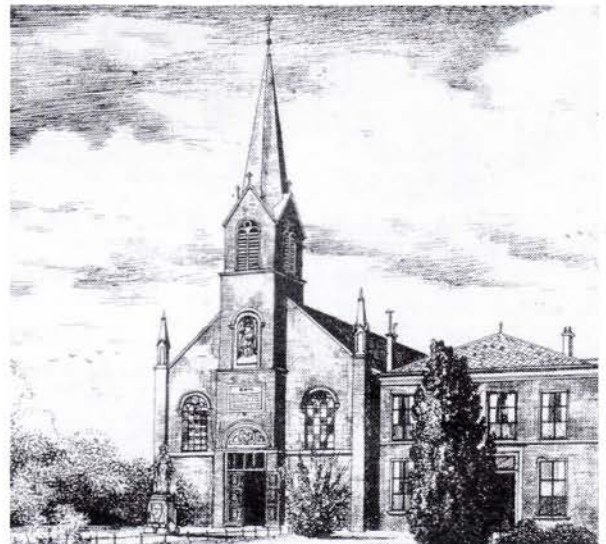
Hoekema wonend in de Pieter Florisstraat, 4. met de hoed in de hand Middelink, 6. met hoge hoed de vader van Giel van der Zel, 13. met puntmuts de vader van de inzender Gerrit Hoekema.

Van de personen op de tweede foto (afb. 4) worden geen namen gegeven. Die zou ik graag met de ontbrekende van U ontvangen.

Westerblokker – kerkgebouw Heilige Aartsengel Michaël

Oorspronkelijk kerkgebouw met gothische en neo-classicistische elementen reeds lange tijd in gebruik

als tapijthal (zie pentekening en foto). Gebouw dateert uit 1853 en is ontworpen door de Leidse architect Th. Molkenboer (1796-1863). Plan om pand op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen.

LEZERS SCHRIJVEN

Deze rubriek staat open voor alle lezers van het kwartaalblad die op- of aanmerkingen hebben op eerder geplaatste artikelen of in het algemeen vragen willen stellen of hun kritiek willen leveren. De bijdragen worden geplaatst buiten verantwoordelijkheid van de redactie of van het bestuur. Er kan alleen schriftelijk gereageerd worden.

Onderstaande brief van de heer J.W.I. Entius, Achterom 73, werd in augustus 1979 door de redactie ontvangen. Aangenomen werd, dat de brief in de rubriek 'Men vraagt ons' thuis hoorde. Toen dat niet zo bleek te zijn, werd hij terzijde gelegd. Door plaatsgebrek is hij daarna enige tijd blijven liggen. Onze excuses. De fout waarnaar de heer Entius verwijst, staat in zijn artikel in het december-nummer van 1997, blz. 165.

Geachte redactie,

In de enige tijd geleden bij u afgegeven tekst betreffende vroegere huiswasserijen in Hoorn aan het begin van deze eeuw, is een storende fout gemaakt. Het daarin genoemde huis met gevelsteen met hoefijzers, vroeger nummer 81, is nu na hernummering niet 79 maar Achterom 77. Dit voor de goede orde.

Hierbij een krantenartikel aangetroffen bij het zoeken van historie van de SV Always Forward in het streekarchief aan de Nieuwe Steen bij het doorbladeren van Onze Courant van maandag 19 augustus 1919.

Een fraaie restauratie

Hoorn staat bekend om zijn vele oude gevels, gevelstenen en stadsgezichten. Talrijk zijn de vreemdelingen die daarom een bezoek aan ons stadje brengen en een paar dagen doorbrengen met het bezichtigen daarvan. Daarom is het van zo groot belang, dat het antieke karakter van Hoorn zooveel mogelijk bewaard blijft en men zoo min mogelijk wegsloopt of verandert en zo goed mogelijk restaureert.

Een fraaie restauratie heeft plaatsgehad op Achterom 81, het huis, waar de gevelsteen met hoefijzers te zien is. Dit perceel liep gevaar om bepleisterd te worden, maar gelukkig heeft 'Oud-Hoorn' op het laatste nippertje de eigenaresse weten te bewegen, om den gevel in den ouden toestand te laten, schoon te maken en in te voegen.

Dit is geschied; alles is terdegen onder handen genomen, en nu is dat perceel een der fraaiste oude bouwwerken van de geheele stad. Hoe geheel anders zoude het er uitgezien hebben, wanneer die gevel bepleisterd was geworden.

Moge het een prikkel wezen voor 'Oud-Hoorn' om waakzaam te blijven toezien en voor huizen-eigenaars om niet op eigen houtje te gaan 'restaureeren'. Op het Achterom 81 heeft men nu een voorbeeld van een fraaie restauratie. (Mogelijk tekst van kap. Roozen, destijds bestuurslid van Oud Hoorn)

P.S. Wasserij Stam Stoomt was een grotere wasserij in Hoorn in de eerste helft van deze eeuw en voor zover bekend niet ontstaan uit huiswasserij zoals andere. Stam Stoomt was bovendien ook een chemische wasserij. Dus niet alleen z.g. witwasserij.

J.W.I. Entius, Achterom 73

Reactie op 'Men vraagt ons' Oud Hoorn 15 maart 1998, p. 37, door Arie van Zoonen.

Geachte redactie

De twee opnames van de Hoornse Revue zijn volgens mij terug te leiden tot 'Leve de dictator' (Van Koffijhuis tot theater, p. 278). Het was de zevende revue in een totaalreeks van vijftien tussen 1921 en 1935. Co Niemans-Vis praatte en zong als commère de verschillende onderdelen aan elkaar. Een naar de aarde afgedaalde ijskoning zou orde op zaken stellen, vertoefde daarbij in tal van streken en oogstte met zijn keurkorps veel succes (waarschijnlijk foto 1). De Nieuwe Hoornsche Courant van 22 januari 1927 oordeelde in een verslag lovend over het geheel. De recensent schreef dat "het grote Spaanse ballet indrukwekkend was en getuigde van rappe handen en voeten" van de acteurs (waarschijnlijk foto 2). Uit de verslagen is niet op te maken wie die acteurs waren. Juist van deze revue is ook geen tekstboekje voorhanden bij de Archiefdienst Westfriese Gemeenten.

Arie van Zoonen

Geachte redactie

Even een reactie op het nieuwe uiterlijk van het kwartaalblad. Mij heeft u er in ieder geval geen plezier mee gedaan. In mijn optiek past dit moderne ontwerp niet bij (Oud) Hoorn. Bovendien vind ik het niet zo democratisch om dit zonder inspraak van de leden te doen. Het zou mij zeer verbazen als ik de enige ben die er zo over denkt. Ook vind ik het moment waarop dit gebeurt niet zo goed gekozen. Veel leden hebben namelijk hun jaargangen per vier in laten binden en in dit geval zullen wij dus een ander type jaargang ingebonden krijgen.

Tevens kan ik u verzekeren dat de persoon met de hoed op de foto van het Hollandia elftal (afb. 7 in het decembernummer 1997) niet Gerrit Tros is maar de heer Zwarekant.

J.P. Zuiker, v. Beyerenstr. 41

Geachte redactie

Hierbij wil ik nog iets zeggen over het kwartaalblad. Het ziet er netjes uit, alleen heb ik erg veel moeite met het lezen van het blad. De letters zijn voor mij te licht afgedrukt en daardoor moeilijk leesbaar.

Mijn vraag is nu: Is het mogelijk de letters wat donkerder af te drukken of anders een wat grotere letter. Ik heb altijd met heel veel plezier uw blad gelezen, maar deze keer ben ik nog niet ver gekomen.

Groeten van een trouw lid.

Ciel Lampe, Fred. Hendrikstr. 31

Cursus Bouwkunst naar 1999

Cursusleider Femke Uiterwijk heeft te kennen gegeven dat zij om persoonlijke redenen niet in staat is om de bouwkunscursus te verzorgen op de traditionele avonden in september en oktober. Het bestuur heeft in overleg met haar besloten de eerstvolgende cursus nu aan te bieden in het voorjaar van 1999. Houdt u de berichten in dit blad daarover in de gaten!

In december komen we hierop terug.

HOE HOORN VERANDERDE

Femke Uiterwijk

Het Kleine Noord aan het begin van deze eeuw, tussen 1900 en 1905. Een paard en wagen, een handkar. Middenboven de klok van de Noorderkerk. Zonnenschermen waren toen erg in trek. Op nr. 10 rechts staat op de puibalk: Koek- en banketbakkerij. Ernaast in nr. 12 is al in 1905 een zadelmakerij gevestigd. In het volgende pand houdt een varkensslagerij de deur open. Dan volgt het woonhuis van de fam. Over. Links staan op de voor-

grond twee soldaten. Tot 1922 was in Hoorn een garnizoen gevestigd op de Veemarkt. Achter hen op de hoek van de Slijksteeg is vanaf 1910 de drukkerij van de gebr. Groot gehuisvest. Rond 1920 wordt daar ook de Hoornsche Courant gedrukt.

Op de andere hoek is al in 1905 een mandenmaker bezig. In de benedenkamer achter de winkel schenkt hij ook bier tot 1915, dan gaat hij over op de verkoop van melk.

Deze kaart dateert uit de tijd 1923, begin dertiger jaren. U ziet de Veermanskade met de nog niet geres-taureerde voorgevels van de nummers 3, 4, 5, 6. Links bij de ingang van de It. Zeedijk staan de nrs. 1 en 2. Al in 1905 geres-taureerd.

De nrs. 3 en 4, de Pinas en de Sleutel geheten, zijn op deze kaart nog pakhuis. Ze worden in 1964 omgebouwd tot woonhuis. Nr. 5 kaaspakhuis 'Slot', omge-

bouwd tot woonhuis in 1968 en met nr 6 gebeurde hetzelfde in 1969. Al deze voorgevels worden herbouwd naar het schilderij van Cloeck, gemaakt in 1677, waarop de hele gevelwand van de Veermanskade goed te zien is.

Een gedeelte van de Hoornse vissersvloot ligt aan de wal. De Hoorn 30 op de voorgrond werd bevaren door Nico Verbeek. Hij had als bijnaam de brulaap.